

heliomare

HELIOMARE COLLEGE HEEMSKERK
VMBO, HAVO EN ENTREE

SCHOOLPLAN 2021-2025

LAATSTE WIJZIGING : 15-10-2021

Inhoud

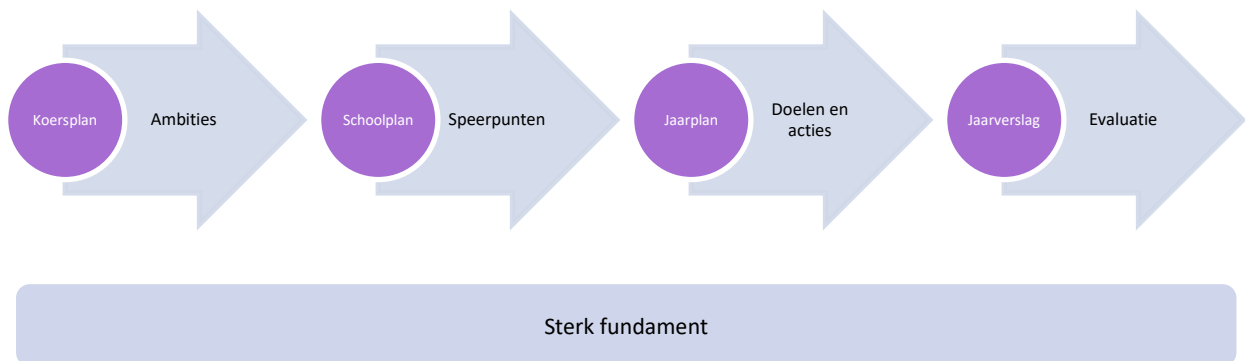
1. Inleiding	
1.1 Gegevens school en bestuur	5
1.2 Totstandkoming schoolplan	5
2. Wie zijn wij?	
2.2 leerlingen.....	8
2.2.1 Cognitieve Mogelijkheden.....	8
2.2.2 Intelligentieprofielen.....	9
2.2.3 Kenmerken van gedrag/DSM V diagnoses	10
2.2.4 Comorbiditeit	12
2.2.5 Medisch Fysieke Aandoeningen	12
2.2.6 Combinatie fysieke en psychische beperking bij de leerling.....	13
2.2.7 Leerlingen met revalidatie-indicatie.....	13
2.2.8 Belastbaarheid.....	13
2.2.9 Schoolwisselingen in het V(S)O	14
2.2.10 Samenvatting populatie	15
2.3 Medewerkers	16
2.3.1 Functieverdeling.....	16
2.3.2 Leeftijdsopbouw.....	16
2.3.3 Verdeling van de werktijdsfactor	17
2.3.4 Opleidingsniveau docenten.....	17
2.4 Sterke punten en aandachtspunten.....	17
3. De kaders: hier (be)staan we voor	
3.1 De missie/visie van Heliomare	18
Missie: Waar we voor staan	18
Visie: Waar we voor gaan.....	18
3.2 Collectieve thema's, ambities en speerpunten voor de toekomst	18
3.2.1 Toekomstbestendig en innovatief onderwijs.....	19
3.2.2 Een stimulerende plek om te werken	21
3.2.3 Heliomare Onderwijs als voorziening en expertise centrum	23
4. Onderwijskundig beleid	
4.1 Onderwijsaanbod	24
4.1.1 Arbeidstoeleiding met entree diploma	24
4.1.2 Entree-opleiding doorstroom vervolgonderwijs	24
4.1.3 Vmbo basisberoeps met doorstroom vervolgonderwijs.....	25

4.1.3	Vmbo basis/kader met doorstroom vervolgonderwijs	25
4.1.2	Vmbo-tl / havo / doorstroom vervolgonderwijs	25
4.1.4	havo 3 naar 4 overgangsbewijs doorstroom vervolgonderwijs	25
4.1.5	Verdieping	25
4.1.6	Overzicht aangeboden vakken, profielen en sectoren.....	26
4.1.7	Lesurenoverzicht	27
4.2	Burgerschap.....	28
4.2.1	Multiculturele samenleving.....	28
4.3	Vakoverstijgende Kerndoelen	29
4.3.1	Leren leren.....	29
4.3.2	Leren taken uitvoeren	29
4.3.3	Leren functioneren in sociale situaties.....	29
4.3.4	Ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief	30
4.3.5	Doorlopende leerlijn.....	30
4.3.6	Competentiematrix voor doorstroming naar het vervolgonderwijs.	30
4.1.1	Eigen aspecten van kwaliteit	32
4.2	Het pedagogisch klimaat	32
4.3	De veiligheid op school.....	32
4.3.1	Eigen aspecten van kwaliteit	32
4.4	Onderwijstijd	32
4.5	Zicht op ontwikkeling en begeleiding.....	32
4.5.1	Eigen aspecten van kwaliteit	34
5.	5. Personeelsbeleid	
5.1	Inleiding	34
5.2	Bekwaamheidseisen	35
5.3	Het pedagogisch-didactisch handelen	35
5.3.1	Eigen aspecten van kwaliteit	36
6.	Kwaliteitszorgbeleid	
6.1	De inrichting van onze kwaliteitszorg.....	37
6.2	Uitgangspunten van het Kwaliteitsbeleid	37

7. Overzicht speerpunten schoolplanperiode 2021-2025	39
8. BIJLAGEN:.....	40
1. Vaststellingsformulier schoolplan	41
2. Inzet Nationaal Programma Onderwijs	42
3. Sponsorbeleid.....	43
4. Landelijk doelgroepenmodel VSO	44

1. INLEIDING

Voor 2021-2025 heeft Heliomare Onderwijs een koersplan opgesteld. Vanuit een sterk fundament met integrale kwaliteitsaanpak werken we aan drie collectieve thema's met vastgestelde ambities. Iedere school heeft met het team deze ambities vertaald naar specifieke speerpunten die in dit schoolplan staan opgenomen. Van daaruit maakt ieder team elk jaar een jaarplan waarin de ambities zijn vertaald naar specifieke doelen en acties. Aan het eind van het jaar evalueren we deze in een jaarverslag. Op die wijze wordt vorm gegeven aan een cyclus van plannen, uitvoeren en evalueren.

Dit schoolplan beschrijft het beleid, de ambities en de speerpunten van **Heliomare College Heemskerk vmbo havo & entree** voor de periode 2021-2025. We hebben ernaar gestreefd dit zo kort en krachtig mogelijk te doen, inclusief de wettelijke eisen die daaraan gesteld worden. De belangrijkste boodschap van dit schoolplan is zichtbaar gemaakt in een poster die op school hangt en op de website te zien is.

1.1 Gegevens school en bestuur

School: Heliomare College Heemskerk vmbo,havo en entree
Brin: 01MI
Schouleider: P.J. Neering
Adres: Velst 1, 1963KL Heemskerk
Telefoon: 088-9208000
E-mailadres: info@heliomare.nl
Website: www.heliomare.nl

Bevoegd gezag nummer:
Bestuur:
Bezoekadres:
Telefoon:

1.2 Totstandkoming schoolplan

Dit schoolplan is in samenspraak met de medewerkers en belanghebbenden van Heliomare College Heemskerk vmbo, havo & entree tot stand gekomen. Data die verzameld is voor dit schoolplan zal in de loop van de periode die het plan bestrijkt veranderen of vernieuwd worden. Dit zal dan worden aangepast in het schoolplan.

In oktober '20, al voor het vaststellen van de thema's en ambities die als uitgangspunt dienen voor dit plan, is het team bijeengekomen tijdens een studiedag om een aantal speerpunten en noodzakelijke veranderingen te bespreken. Deze was naar aanleiding van de herstelopdracht van inspectie de twee jaar daarvoor. Nadat deze in september 2020 was uitgemond in een voldoende, was de vraag welke punten er verder moesten worden ontwikkeld om de kwaliteit van onderwijs verder te verbeteren.

In mei 2020 was er al, mede als onderdeel van het herstelplan, een uitgebreide analyse gemaakt van de leerling populatie. Deze is opgenomen in dit schoolplan (paragraaf 2.1) en stond centraal bij deze studiedag. De resultaten van deze studiedag zijn mede verwerkt in paragraaf 3.2 *Collectieve thema's, ambities en speerpunten voor de toekomst*.

Na de vaststelling van de thema's en ambities is er door de kwaliteitsgroep, bestaande uit schoolleider, kernteamcoördinatoren, intern begeleiders en zorgcoördinator een contextanalyse gemaakt die vervolgens is gedeeld in de teams.

Uiteindelijk zijn de drie bovenschools vastgestelde thema's en ambities in drie bijeenkomsten met het team behandeld. Bij elke bijeenkomst is de vraag geweest wat de ambitie betekent voor onze school en wat er moet gebeuren om de ambitie te verwezenlijken.

Dit schoolplan is echter niet compleet. Op het moment van schrijven zijn er zaken die dusdanige invloed hebben op het operationele proces en de daarmee samenhangende kwaliteit van onderwijs dat zij prioriteit hadden (en hebben) boven de totstandkoming van dit document. Hierbij moet gedacht worden aan de opsplitsing van het team door een tekort aan ruimte op de Velst, een grote toestroom van leerlingen als gevolg van het einde van de coronamaatregelen en een groot aantal openstaande vacatures.

Een aantal belangrijke stappen zijn daarom niet tot stand gekomen voor de deadline van dit stuk.

De twee belangrijkste stappen daarin zijn het bespreken van deze thema's met onze belangrijkste partners en de directe afnemers van onze dienst; Leerlingen en ouders.

Deze gesprekken zullen in de periode tot aan de kerst alsnog plaatsvinden en worden verwerkt in dit schoolplan.

Namens de leerlingen is de leerlingenraad al regelmatig met de schoolleiding in gesprek en is er een goed beeld wat er leeft bij leerlingen. Tevens is er vier keer per jaar een klankbordavond voor ouders waardoor ook van die kant er al een redelijk beeld is.

De verwachting is daarom niet dat dit grote veranderingen in speerpunten teweeg zal brengen. Hooguit een verschuiving in de focus of een aanvulling.

2. WIE ZIJN WIJ?

De school heeft een roerige periode achter de rug.

Nadat er wegens ruimtegebrek in schooljaar 2017-2018 de bovenbouw niet kon meeverhuizen van Wijk aan Zee naar Heemskerk. Dit werd zes weken voor het begin van de zomervakantie door bestuur en bovenscholse directie medegedeeld. En hoewel er extra formatie en ondersteuning werd toegezegd, is deze nooit gerealiseerd. Sterker nog, in eerste instantie werd het vertrek van de toenmalige teamleider en intern begeleider ook niet opgevangen. Hier is men later op teruggekomen.

Het reorganisatie-project Heliomare Op Zijn Kop zorgde voor een verdere uittocht van personeel dat slecht met grote moeite en na lange tijd kon worden opgevangen.

Tegen de achtergrond van deze problemen kwam in 2018-2019 het eerste inspectie-bezoek, wat leidde tot een behoorlijke onvoldoende, waarbij één van de conclusies was dat de tweedeling een zeer nadelig effect had op de cohesie binnen het team.

Inmiddels is het team sinds schooljaar 2019-2020 weer herenigt en is het oordeel van de inspectie voldoende, echter heeft deze periode zijn weerslag gehad op het team en vooral het vertrouwen in bestuur en Heliomare als werkgever.

De school worstelt met zijn positie binnen Heliomare Onderwijs. Als enige leerstroom die diplomagericht onderwijs aanbiedt, is zij in feite een voortgezet onderwijsschool. Heliomare Onderwijs is over het algemeen ingericht om scholen die geschoend zijn op het basisschoolmodel te faciliteren. Daar de dynamiek en complexiteit van het VO wezenlijk anders zijn, wil dit nog wel eens wrijving geven. Tegelijkertijd is de realiteit dat school zich soms meer moet realiseren dat zij wettelijk onder het PO gerekend wordt, met de daarbij horende consequenties.

Het vmbo/havo gedeelte van de school is inmiddels in zijn geheel gehuisvest op de Velst. Er is gekozen om de entree in het arbeidstrainingcentrum van Wim te huisvesten. Dit omdat de studenten van entree een andere begeleiding vereisen die niet past binnen een VO of PO setting.

Het team van entree bestaat uit een coördinator en twee mentoren die min of meer als onafhankelijk en zelfstandig team opereren.

Onder invloed van de inspectie en maatschappelijke ontwikkelingen heeft vooral de afdeling vmbo/havo een behoorlijke ontwikkeling doorgemaakt.

Er is nu een cyclisch stelsel van kwaliteitszorg geïmplementeerd. Zowel bovenschools als in school worden cyclisch fasen doorlopen, geëvalueerd en eventueel processen bijgesteld.

Voorbeelden hiervan zijn de prognose op de eindexamens en de analyse van de resultaten of drie keer per jaar de controle op de kwaliteit van de OPPs door de CvB en de daaruit voortvloeiende coaching van de mentoren op die kwaliteit.

Er zijn extra-curriculaire vakken ontwikkeld, die naast het talentblok van de onderbouw leerlingen de gelegenheid geeft om kennis en competentie op te doen buiten hun examen.

Ook begint stage een steeds wezenlijker onderdeel te vormen voor onze leerlingen. Van groepsstages tot individuele trajecten.

Zowel de extra-curriculaire vakken als de stages hebben vertraging in hun doorontwikkeling opgelopen door corona, maar wij verwachten dit in schooljaar 2021-2022 weer volledig operationeel te hebben.

De stages zijn onderdeel van de ontwikkeling van school om buiten de examencijfers te kijken. Men beseft steeds meer dat de leerlingen hier niet zitten vanwege hun diploma, maar omdat ze dit diploma in een reguliere onderwijssetting niet kunnen halen. Er is meer nodig in ondersteuning en begeleiding.

Hierdoor is er een LOB-programma opgesteld, een competentiematrix en is er meer ondersteuning op de competenties die nodig zijn om te slagen voor een vervolgopleiding.

Toch is er ook nog steeds aandacht voor de cognitieve kant. Ten eerste is onze populatie is verschoven van fysieke naar meer geestelijke beperking en de daarbij behorende taalproblematiek.

Ook kunnen we door cyclisch en methode-onafhankelijk toetsen beter interveniëren bij achterstanden of dreigende hiaten.

Om deze leerlingen hierin te ondersteunen hebben we dagelijks een remedial teacher beschikbaar.

Om leerlingen te begeleiden die het in onze reguliere klassen niet redden of die vanuit een bijzondere situatie zoals thuiszitten instromen in school, is er een trajectklas. Hierin zijn twee pedagogisch medewerkers standaard aanwezig die leerlingen extra begeleiden bij schoolwerk of gedrag. Docenten komen individueel of klassikaal in deze klas lesstof aanbieden. Na een vastgestelde periode wordt een leerlingen gefaseerd naar de normale klas (terug) gebracht.

Als leerlingen als gevolg van hun beperking niet in staat zijn om een diploma te halen, maar wel nog cognitief of sociaal emotioneel kunnen ontwikkelen kunnen zij in de ontwikkelklas worden geplaatst. Hier is altijd een pedagogisch medewerker aanwezig en worden ze in de ochtend begeleid door een vaste docent. Het onderwijsaanbod is gericht op cognitieve ontwikkeling en de mogelijkheid tot eventueel een certificaat halen, maar daarnaast ook het vergroten van de zelfredzaamheid. Groepsbegeleiding door ergotherapie en fysiotherapie vanuit revalidatie is onderdeel van het aanbod. In deze klas wordt een onderwijs op maat programma geboden dat voor zover mogelijk vooral de leerling volgt.

De zorgstructuur tenslotte is ook in de afgelopen periode veranderd. Ten eerste zijn de taken van de IB-er versmald door de komst van een zorgcoördinator. Deze houdt zich bezig met het coördineren van de leerlingzorg en de samenwerking met revalidatie en externe partners. Hierdoor kunnen de intern begeleiders zich meer focussen op het begeleiden van de docenten en het bewaken van de kwaliteit van onderwijs. Ook is de rol van Commissie van Begeleiding anders ingevuld. De commissie is meer op afstand komen te staan en houdt toezicht op het onderwijsproces bij leerlingen. De CvB wordt voorgezeten door de schoolleider.

De operationele taken zijn belegd bij het Zorg Advies Team. Hierin zitten per bouw de betrokken gedragswetenschapper, maatschappelijk werker en intern begeleider. Het ZAT wordt voorgezeten door de zorgcoördinator.

De afgelopen schoolplanperiode heeft de school onder invloed van interne en externe factoren een behoorlijke verandering doorgemaakt. Deze veranderingen zijn door het team gedragen en ingezet. We beseffen ons terdege dat we er nog niet zijn, maar tegelijkertijd moeten we niet vergeten welke een grote ontwikkelingen we al in gang gezet of afgerond hebben.

2.2 leerlingen

Per teldatum 1 oktober 2021 heeft onze school 223 leerlingen. De leerlingen zijn als volgt verdeeld:

Vmbo/havo onderbouw	74
Vmbo/havo bovenbouw	98
Entree	23
Ontwikkelklas	17
Externe trajecten	5

Wij zien in de afgelopen periode een toename van het aantal vmbo leerlingen. Dit is het gevolg van het opzetten van een vmbo bb en b/k leerroute, maar ook van de lockdown als onderdeel van de coronamaatregelen. Tegelijkertijd zien we ook een afname van het aantal havo-leerlingen gedurende de afgelopen twee jaar.

Wij verwachten naar aanleiding van gesprekken met de scholen in het samenwerkingsverband dat dit de komende jaren zal aantrekken, echter blijft het wel iets om in de gaten te houden.

Om onze leerlingpopulatie goed te kunnen beschrijven hebben we de volgende criteria gebruikt:

- Cognitieve mogelijkheden
- Intelligentieprofielen
- Kenmerken van gedrag
- Comorbiditeit
- Medische fysieke aandoeningen
- Gedeelde fysieke en psychische beperking
- Beperkte belastbaarheid
- Onderbroken schoolloopbaan

2.2.1 Cognitieve Mogelijkheden

Van 45% van onze leerlingpopulatie zijn geen IQ gegevens bekend. Het grootste gedeelte hiervan bestaat uit de leerlingen die in de bovenbouw instromen.

De populatie van de VSO-VVO waar van de gegevens wel bekend zijn heeft een IQ-ondergrens van 70 en een IQ-bovengrens van 130. Van 45% van onze leerlingen zijn er geen IQ gegevens bekend. Dit zijn voor het grootste gedeelte

Wanneer we kijken naar de verschillende leerroutes ziet de verdeling in cognitief vermogen er als volgt uit:

Leerroute	IQ	IQ Bovengrens
-----------	----	---------------

Ondergrens		
vmbo bb en b/k	70	110
Brugklas tl/havo	75	129
VMBO TL	78	111
HAVO	95	129
Entree	70	113

fig 2.1 onder- en bovengrens van het IQ per leerroute

Opgemerkt moet worden dat IQ in het VSO niet zaligmakend is. De onderwijs- en ondersteuningsbehoeften kunnen een dusdanige belemmering vormen, dat het uitstroomniveau lager is dan op basis van het IQ zou mogen worden verwacht. Het eerder genoemde doelgroepenmodel (hoofdstuk 3) is een instrument om dit te voorspellen en te verklaren.

2.2.2 Intelligentieprofielen

Van onze leerlingen met een vastgesteld IQ heeft ongeveer 25% een disharmonisch intelligentieprofiel. Een kleine meerderheid van dit percentage scoort hoger op het verbaal vermogen. De anderen scoren hoger op perfoormaal vermogen.

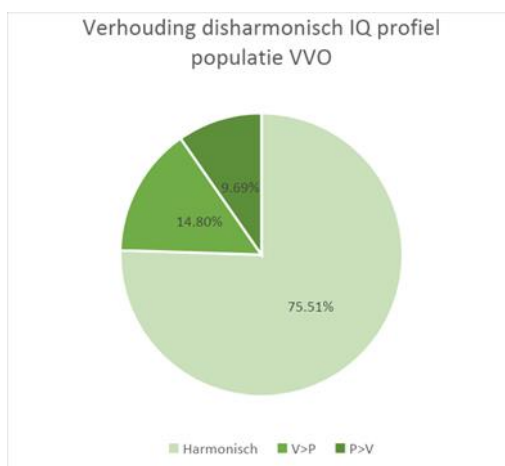

Fig.2.2 overzicht harmonisch / disharmonisch IQ profiel (gegevens 2020)

Als we de verhouding uitsplitsen naar leerstroom kan worden vastgesteld dat de verhouding bij de jongste leerlingen van VVO gelijk is. Ongeveer 40% van de leerlingen heeft een disharmonisch profiel dat gelijk verdeeld is over een hoger verbaal of perfoormaal vermogen.

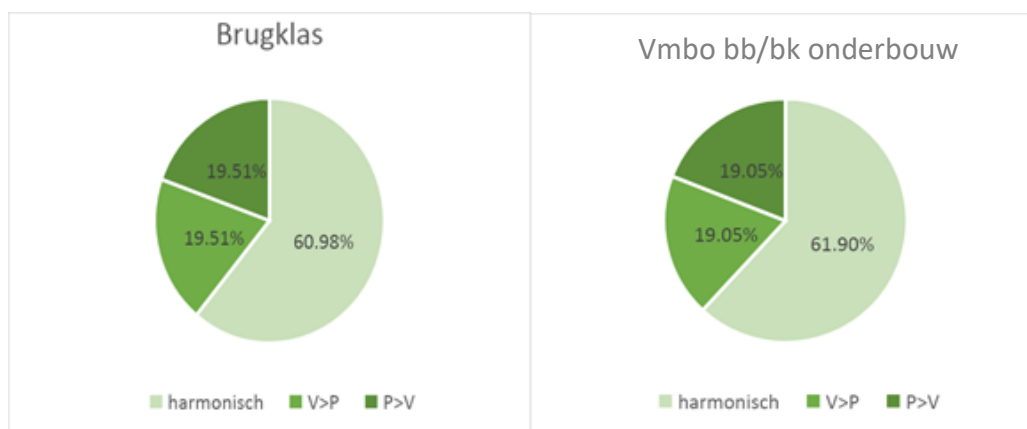

Fig.2.3 overzicht harmonisch/disharmonisch IQ profiel onderbouwleerlingen (gegevens 2020)

Na de determinatie zien we dat het grootste deel van de leerlingen met een disharmonisch profiel doorstroomt naar de TL conform het uitstroomperspectief. Een disharmonisch profiel heeft nauwelijks invloed op het bijstellen van het uitstroomperspectief.

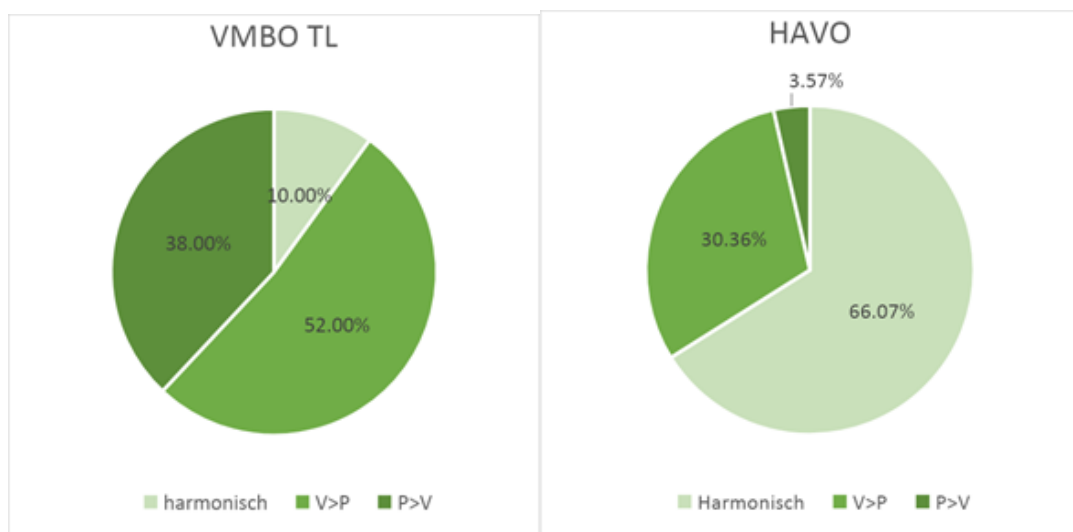

Fig.2.4 overzicht harmonisch/disharmonisch IQ bovenbouwleerlingen uitgesplitst naar leerstream (gegevens 2020)

Landelijk gezien is de trend dat het aantal disharmonische intelligentieprofielen binnen het VMBO toeneemt. In de inrichting van het onderwijs en de ondersteuning aan met name de VMBO bb/bk stroom houden we rekening met deze trend.

Hoewel het disharmonisch profiel van invloed is op de schoolgang van onze leerlingen, wordt hij bij de meest recente IQ-testen niet meer gedefinieerd.

2.2.3 Kenmerken van gedrag/DSM V diagnoses

Sinds de komst van het passend onderwijs is de verschuiving van de oude Mytyl-populatie naar de leerlingen die meer ondersteuning op het psychische vlak nodig hebben evident.

De beschrijving van de populatie naar diagnose neigt naar het medisch model, terwijl één van de uitgangspunten van passend onderwijs is dat er in ondersteunings- en onderwijsbehoeften moet worden gedacht in plaats van diagnoses. Toch merken wij dat veel van de ketenpartners en instellingen zoals DUO daar nog niet in mee gaan. Zo moet een leerling uit het VSO toch een diagnose hebben als er extra hulpmiddelen of tijd moet worden aangevraagd voor het eindexamen.

Binnen Heliomare VVO trachten wij zoveel mogelijk naar onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling te kijken. Voor de beschrijving van de populatie zijn de diagnoses een handvat om het overzicht te behouden en onderwijs- en ondersteuningsbehoeften binnen kaders te kunnen beschrijven. In de praktijk wordt echter niet naar diagnose gekeken, maar naar de ondersteuning die past bij de kenmerken van het gedrag van de individuele leerling.

De populatie is op het gebied van ondersteunings- en onderwijsbehoeften door de grote verscheidenheid aan diagnose en/of daaraan gerelateerde kenmerken zeer divers.

Hoewel Heliomare op voorhand geen leerlingen uitsluit, zeker niet enkel op basis van een diagnose, kunnen we wel stellen dat Heliomare Onderwijs VVO leerlingen met extreem externaliserend gedrag niet voldoende kan ondersteunen. Daarom zijn leerlingen met de kenmerken, onderwijs- en ondersteuningsbehoeften die passend zijn bij externaliserend gedrag nauwelijks onderdeel van onze populatie.

Fig.2.5 Vastgestelde DSM V diagnoses bij leerlingen van Heliomare VVO (gegevens 2020)

Figuur 2.6 geeft de meest voorkomende diagnoses weer. Daarbij moet worden opgemerkt dat bijna 40% van de leerlingen van de huidige populatie meerdere diagnoses heeft.

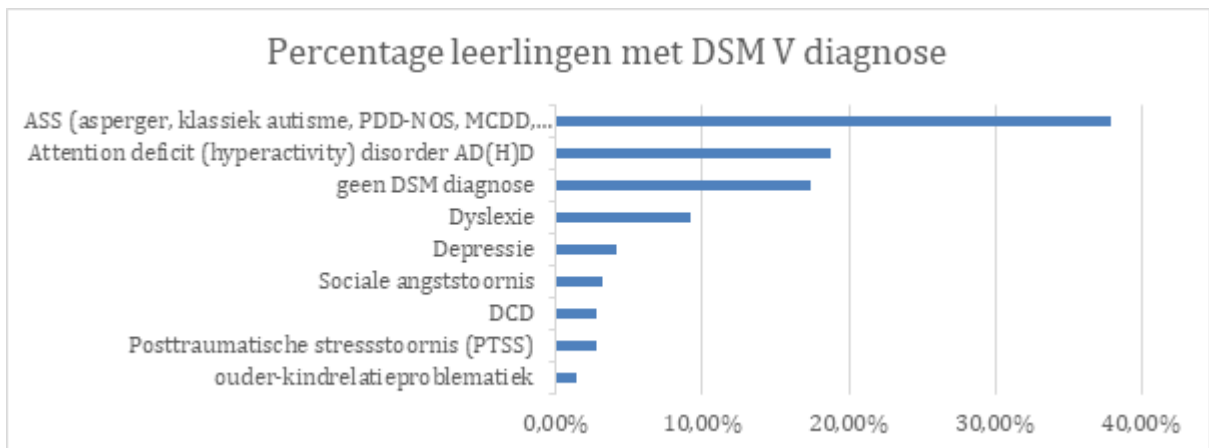

Fig.2.6 9 meest voorkomende DSM V diagnoses Heliomare VVO (gegevens 2020)

2.2.4 Comorbiditeit

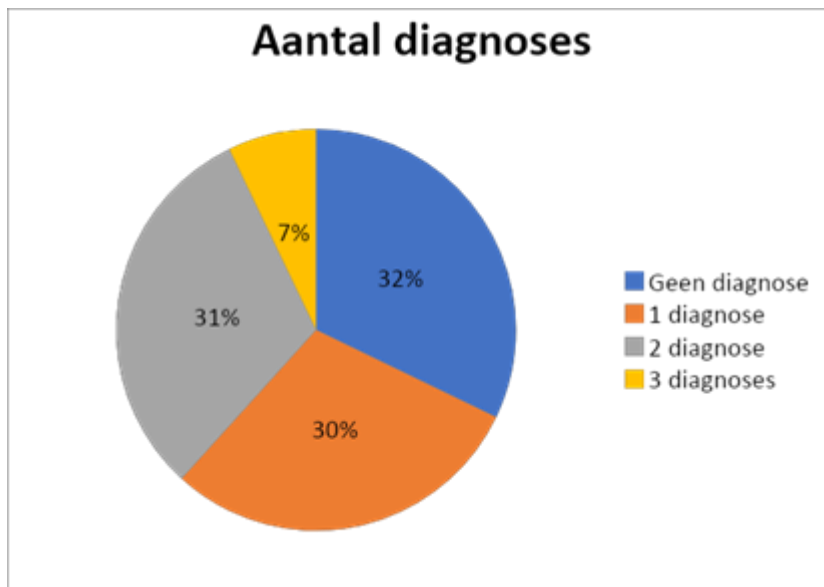

Fig.2.7 Percentage leerlingen met aantal vastgestelde diagnoses van Heliomare VVO (gegevens 2020)

Zoals te zien in figuur 2.11 is er bij meer dan de helft van de gediagnosticeerde leerlingen sprake van comorbiditeit. Vooral bij de leerlingen met een diagnose in het autistisch spectrum is er vaak sprake van comorbiditeit (48%)

De meest voorkomende comorbiditeit is die van ASS en AD(H)D.

In het geval van een ADD of ADHD diagnose zonder ASS zien we bij 20% ook dyslexie.

Als er sprake is van 3 diagnoses, is dit in 83% van de gevallen een combinatie van ASS, AD(H)D en dyslexie.

Uit de bovenstaande gegevens zien we dat dyslexie veel voorkomt. Zeker als comorbiditeit bij de meest voorkomende diagnoses. Hierbij moet wederom worden aangemerkt dat een groot deel van onze leerlingen geen diagnose heeft. Ook bij deze groep zien we leerlingen met kenmerken van dyslexie. Omdat een dyslexie-onderzoek voor leerlingen boven de 12 door ouders zelf moet worden vergoed, vindt er ook nauwelijks nog diagnose plaats.

In de ondersteuning en inrichting van de lessen wordt er rekening gehouden met leerlingen met dyslexie of kenmerken van dyslexie (zie verder paragraaf 5.2.5 over dyslexie).

2.2.5 Medisch Fysieke Aandoeningen

Heliomare Onderwijs verzorgt van oudsher mytylonderwijs. Sinds de invoering van passend onderwijs is deze doelgroep duidelijk verschoven en verbreed.

Er is echter nog steeds een groot deel van onze populatie dat in het regulier onderwijs onvoldoende kan worden ondersteund ten behoeve van een medische aandoening.

Figuur 2.8 is een overzicht van de meest voorkomende medische diagnoses.

Hierbij moet worden opgemerkt dat dit de vastgestelde medische diagnoses zijn. Er is een grote groep leerlingen met kenmerken horend bij bepaalde medische diagnoses zonder een vastgestelde diagnose.

Deze zijn niet meegenomen in de grafiek. De grafiek geeft derhalve een globaal overzicht.

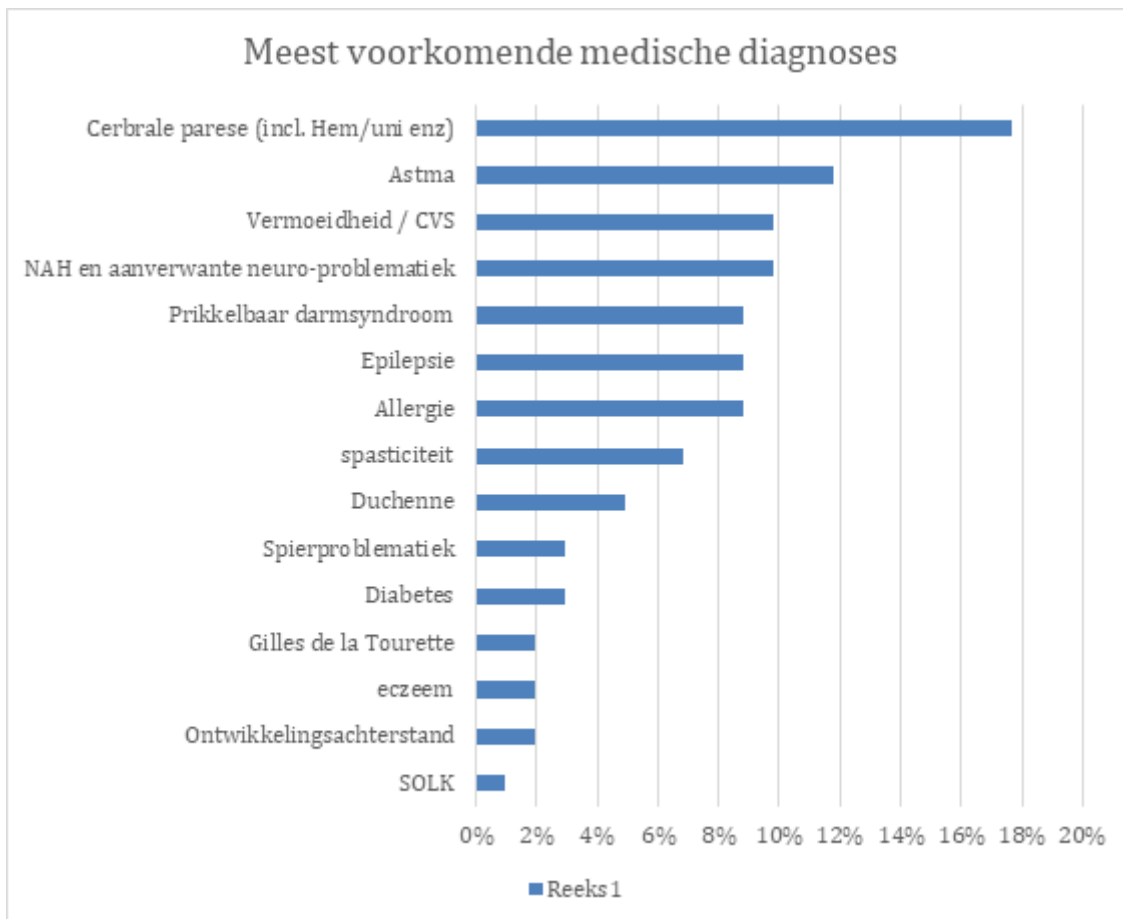

Fig.2.8 Percentage leerlingen met aantal vastgestelde diagnoses van Heliomare VVO (gegevens 2020)

Voor deze leerlingen geldt vaak dat zij door therapieën of beperkte belastbaarheid geen volledig lesrooster kunnen volgen.

De grootste groep leerlingen met een medische diagnose (14,28%) heeft een neurologische aandoening met bijbehorende onderwijs- en ondersteuningsbehoeften.

Er moet ook opgemerkt worden dat er voor 25% van onze leerlingen geen medische diagnose is, echter wel een omschrijving waarbij in veel gevallen de omschrijving overeenkomt met de kenmerken van somatisch onverklaarbare lichamelijke klachten (SOLK). Hiermee wordt de groep met SOLK of SOLK-kenmerken verreweg de grootste.

2.2.6 Combinatie fysieke en psychische beperking bij de leerling

Natuurlijk is het niet zo dat leerlingen óf kenmerken van een fysieke beperkingen hebben óf kenmerken van een psychische beperking. Bij 53% van onze leerlingen is er sprake van zowel kenmerken van een psychische als een fysieke beperking.

2.2.7 Leerlingen met revalidatie-indicatie

Van de leerlingen van Heliomare Onderwijs afdeling VVO en Entree heeft 28% een revalidatie-indicatie. Hierdoor is het voor deze leerlingen mogelijk om tijdens schooltijd in het gebouw therapie te krijgen. De therapie kan zowel fysiek als psychisch van aard zijn.

Door de therapie kan het zijn dat leerlingen lessen missen. De docenten houden hier rekening mee.

2.2.8 Belastbaarheid

Onder andere als gevolg van de eerder beschreven diagnoses, alsmede de kwetsbaarheid van veel leerlingen, is meer dan 20% van de leerlingen niet in staat een volledige lesweek te volgen.

Indien er geen sprake is van een medische verklaring, wordt er via de Commissie van Begeleiding aan inspectie ontheffing van onderwijstijd gevraagd.

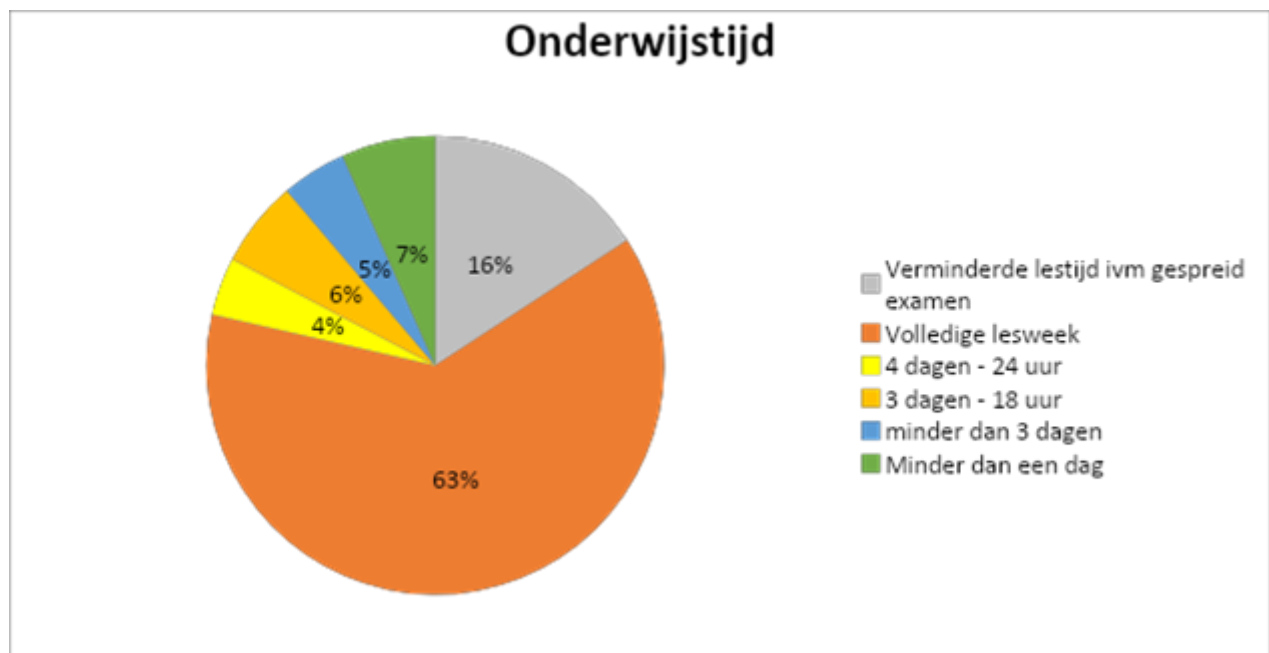

Fig.2.9 Onderwijstijd per percentage leerlingen van Heliomare VVO (gegevens 2020)

Heliomare College VVO stelt bij vermindering van onderwijstijd altijd ten doel om de belastbaarheid zoveel mogelijk uit te breiden en streeft naar een volledige lesweek. Kijkend naar de voorgaande paragrafen moet daarbij wel worden opgemerkt dat dit voor sommige leerlingen niet haalbaar is.

Er is ook een groep in de bovenbouw die een gespreid examen doet (zie basisondersteuning). Leerlingen met een gespreid examen hebben vrijstelling van lessen voor de vakken die ze reeds hebben behaald. Deze vrijstelling voor de vakken betekent niet dat ze vrijstelling van onderwijs hebben. School zoekt samen met de leerling een passende invulling voor deze uren.

2.2.9 Schoolwisselingen in het V(S)O

43% Van onze leerlingen stromen vanuit het SO of SBO in bij Heliomare College VVO.

Van de zij-instromers die eerst op een andere school voor voortgezet onderwijs zitten, komt 38% zonder verdere wisselingen naar school. Het grootste gedeelte hiervan komt vanuit het regulier voortgezet onderwijs.

De overige 62% heeft nog één of meerdere schoolwisselingen in het V(S)O voordat ze op Heliomare terecht komen.

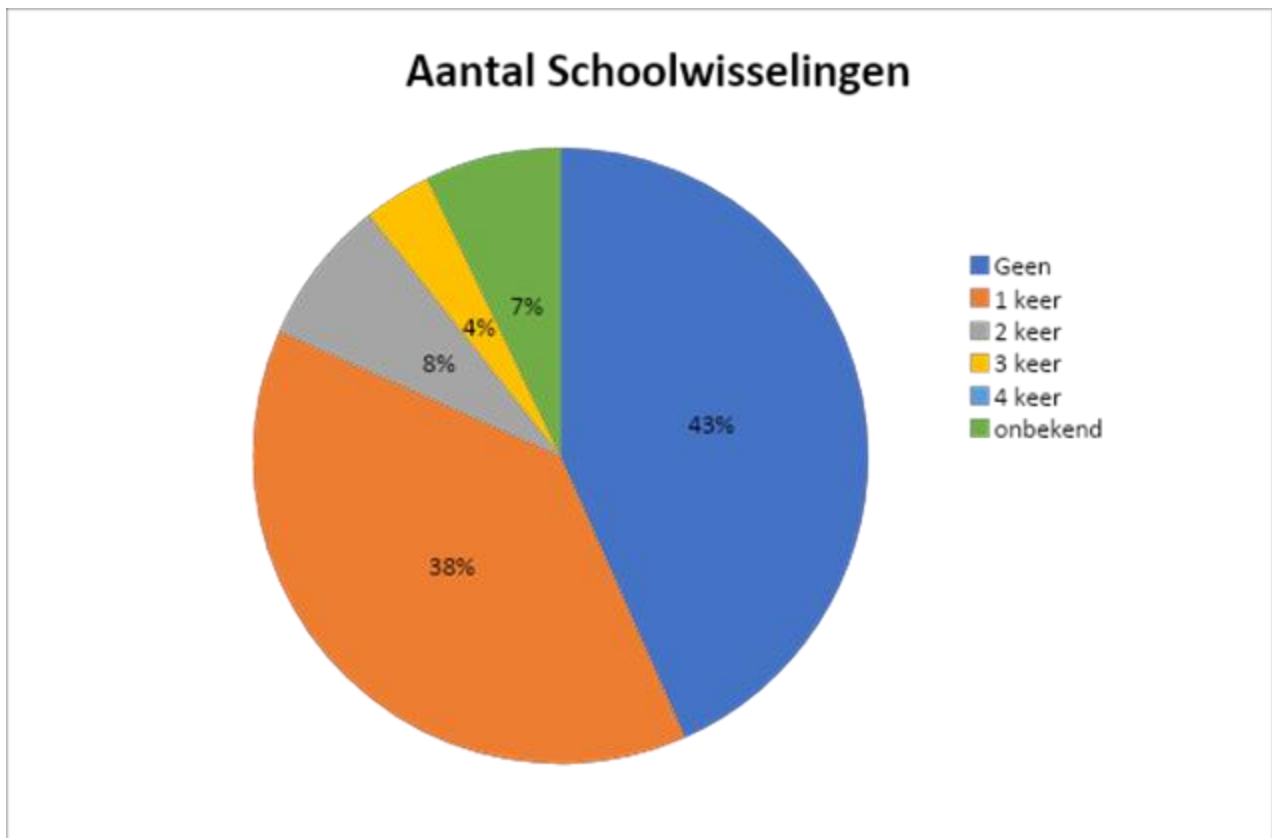

Fig.2.10 Aantal schoolwisselingen per percentage leerlingen van Heliomare VVO (gegevens 2020)

Leerlingen met een onderbroken schoolloopbaan (schoolwisselingen of langere periode(s) van thuiszitten) kenmerken zich in veel gevallen door een uiteenlopend niveau per examenvak. Er is een duidelijke correlatie tussen de mate van niveaoverschillen tussen de examenvakken en de mate van onderbreking. De meeste leerlingen die tussentijds instromen doen dit in de midden- en bovenbouw. Dit betekent dat zij zich moeten aanpassen aan het niveau en de methodes van school, maar dat ook de groepsdynamica weer verandert.

2.2.10 Samenvatting populatie

Het voortgezet speciaal onderwijs van Heliomare Onderwijs voor de uitstroom vervolgonderwijs, biedt onderwijs en ondersteuning aan leerlingen in de leeftijd van 12 tot maximaal 20 jaar.

Heliomare onderwijs kent leerlingen met verschillende problematiek. Door handelingsgericht te werken wordt geprobeerd adaptief onderwijs en een goede leerlingbegeleiding goed voor elkaar te krijgen. De vraag van de leraar, ouders en het kind is het uitgangspunt binnen het perspectief van de leerstroom en het daarbij behorende eindkader.

Heliomare Onderwijs vmbo, havo en entree verzorgt onderwijs voor:

- Leerlingen met een IQ boven de 70 op het niveau van vmbo basis, kader, theoretisch en havo die op basis van hun ondersteunings- en onderwijsbehoeften geen of tijdelijk geen onderwijs in het regulier voortgezet onderwijs kunnen volgen.
- Leerlingen met een ondersteuningsvraag op basis van een enkel- of meervoudige fysieke beperking, die naast passend onderwijs ook (verpleegkundige-) zorg en/of therapie nodig hebben.
- Leerlingen met een ondersteuningsvraag op basis van kenmerken van enkel- of meervoudige psychische beperkingen, die naast passend onderwijs ook daarin begeleiding nodig hebben.
- Leerlingen die beperkt tot zeer beperkt belastbaar zijn als gevolg van beperkingen op het fysieke of psychische vlak.
- Leerlingen met beperkte visuele of auditieve ondersteuning

- Leerlingen met internaliserende problematiek al dan niet in combinatie met bovenstaande.
- Leerlingen die ondersteuning en begeleiding nodig hebben bij de terugkeer naar onderwijs en daaropvolgend onderwijs in een schoolse setting.
- Leerlingen met de potentie om door te kunnen groeien naar een MBO, HBO of VWO- opleiding
- Leerlingen die zelfstandig kunnen participeren in groepsgebonden onderwijs.
- Kunnen omgaan met de verschillen in de pedagogische aanpak afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte

2.3 Medewerkers

De medewerkers van het vmbo, havo en entree zijn over het algemeen zeer betrokken bij het onderwijs aan onze leerlingen.

Na een onrustige periode met een groot verloop, is er een periode geweest van redelijke stabiliteit. In het schooljaar 2021-2022 is er een grotere vacatureruimte in lesgevende functies ontstaan. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en de ongelijkheid in arbeidsvoorwaarden met het regulier voortgezet onderwijs is het invullen van deze vacatures een probleem en zal dit in de toekomst voor problemen blijven zorgen.

2.3.1 Functieverdeling

Op moment van schrijven bestaat het team van HCH vmbo, havo en entree uit 57 medewerkers verdeelt over de volgende functies:

Aantal	Functie	fte
1	Schoolleider	1
2	Intern Begeleider	1,4
1	Zorgcoördinator	1
2	Maatschappelijk Werker	1,2
2	Gedragwetenschapper	1,7
37	Onderwijzend personeel	22,07
5	Pedagogisch Medewerker	3,8
1	Senior Assisitent	1
1	Afdelings secretaresse	0,8
5	Zorg en onderwijsassistent	3,8
57	Totaal	37,77

Fig.2.11 overzicht van aantal medewerkers en fte beschikbaar voor functie

2.3.2 Leeftijdsopbouw

Schooljaar 2021-2022 zag een toename in het langdurig verzuim. Dit was in de meeste gevallen niet werkgerelateerd. Het feit dat bij 30% van de medewerkers ouder is dan 55 en het feit dat meer dan 50% van de langdurig zieken in deze groep viel laat een correlatie zien waar zeker rekening gehouden dient te worden.

De komende tien jaar zal een grote groep met pensioen gaan die tijdig opgevangen dient te gaan worden, zeker met het oog op de eerder genoemde krapte op de arbeidsmarkt.

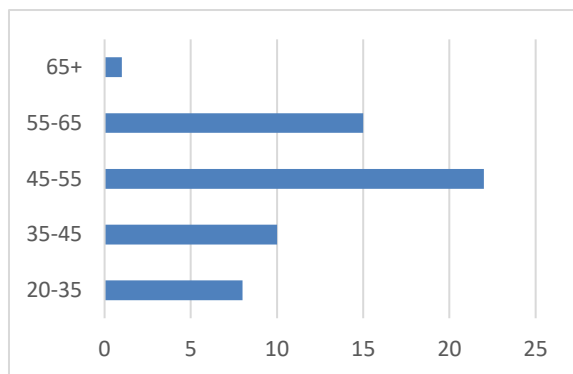

fig.2.12 Leeftijdsopbouw medewerkers

2.3.3 Verdeling van de werktijdsfactor

Bijna een derde van onze medewerkers heeft een aanstelling van minder dan 3 dagen. Dit is niet gebonden aan leeftijd of functie. Het streven is om in de komende periode meer medewerkers met een wtf van 0,6 of meer aan te stellen.

2.3.4 Opleidingsniveau docenten

Omdat Heliomare College Heemskerk onder de Wet op de Expertise Centra valt en geen examenlicentie heeft, heeft een docent genoeg aan een lesbevoegdheid om onderwijs te geven aan onze leerlingen. Een uitzondering hierop is het vak bewegingsonderwijs. Hiervoor is een ALO lesbevoegdheid of een aantekening bij het diploma leraar basisonderwijs van voor 2004 nodig.

Wij zijn van mening dat een goede mix van expertise, bekwaamheid en bevoegdheid het onderwijsproces ten goede komt. Daarom zien we een mix van 75% tweedegraads docenten en 25% pabo-docenten.

De laatste groep wordt voornamelijk ingezet bij onderbouw vmbo en de entree.

Van alle docenten heeft 60% de master SEN of EN. Hoewel we hier wel naar streven is dit geen prioriteit gezien de huidige arbeidsmarkt.

2.4 Sterke punten en aandachtspunten

De school heeft een aantal sterke en zwakke punten. Door het intensieve hersteltraject van de afgelopen jaren en de interne audits zijn deze punten duidelijker geworden. In hoofdstuk 3 wordt verder ingegaan op de consequenties en speerpunten die mede uit de audits en het hersteltraject zijn gekomen.

Waar de school echt sterk in is, is het bieden van een veilige omgeving en een veilig klimaat. Zowel in als buiten de klas wordt de school als veilig ervaren door leerlingen. Leerlingen voelen zich gezien en gehoord.

Vanwege de veilige omgeving en de groeiende expertise op het gebied van angsten, lukt het ook steeds beter om thuiszitters terug het onderwijs in te krijgen.

De keerzijde hiervan is echter dat docenten over het algemeen meer handelingsverlegen als er sprake is van meer oppositioneel gedrag of eigengereid pubergedrag. Veelal kan dit worden opgevangen door de ondersteunende medewerkers, van assistent tot intern begeleiders, maar dat vindt dan plaats buiten de klas.

Bij acute crisissituaties treedt het team vaak adequaat en snel op. Dit gaat van individuele leerlingproblematiek tot het volledig digitaal lesgeven tijdens corona.

De doorgaande cognitieve en didactische leerlijnen zijn binnen de school geborgd. Er vinden regelmatig overleggen tussen onder- en bovenbouwdocenten plaats om het lesaanbod naar het examen toe op elkaar af te blijven stemmen.

Waar nog ontwikkelpunten liggen zijn de werkvormen in de les en het differentiëren van lesstof. Ook is de focus de afgelopen tien jaar teveel gericht geweest op de cognitieve context van het examenkader. Er is weinig stilgestaan bij de sociaal maatschappelijke competenties.

Tot slot zit het werken naar opbrengsten in het kader van het eindexamen. De data die we in dat proces verzamelen kan voor betere ondersteuning en een efficiëntere opbrengst zorgen, als we leren om die effectief te analyseren en de opbrengsten weer terug te brengen in het onderwijskundige proces.

3. DE KADERS: HIER (BE)STAAN WE VOOR

3.1 De missie/visie van Heliomare

Missie: Waar we voor staan

‘Niemand aan de zijlijn, iedereen doet mee.’

Visie: Waar we voor gaan

Wij vertrekken vanuit de mogelijkheden en talenten van onze leerlingen en in ons onderwijs sluiten wij hierop aan. Dit biedt leerlingen, ouders en medewerkers perspectief. Heliomare Onderwijs zet expertise in om onze leerlingen met een specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoefte voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijke participatie in de samenleving.

Voor onze school vertaalt zich dat in onderwijs aan een zo breed mogelijk scala aan leerlingen met zeer uiteenlopende kenmerken en onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Dit schept mogelijkheden en uitdagingen.

In de basis hebben onze leerlingen capaciteiten om met een diploma uit te stromen naar vervolgonderwijs. Zowel op cognitief als op sociaal maatschappelijk gebied kunnen zij zich hiervoor ontwikkelen.

Daarom hebben al onze leerlingen als uitstroomprofiel vervolgonderwijs.

Het is echter niet gezegd dat het uitstroomprofiel van de leerling ook altijd vervolgonderwijs is. Dit is hangt namelijk van veel factoren af, waarvan het grootste gedeelte is omschreven in het doelgroepenmodel

Wij streven ernaar om de leerling zoveel mogelijk uit zichzelf te laten halen, waarbij we deels kijken naar de examenkaders, maar ook zeker de intrinsieke onderwijsbehoeften van de leerling in het oog houden. Onderwijs op maat, waar mogelijk toegesneden op de persoonlijke behoeften van leerlingen.

3.2 Collectieve thema's, ambities en speerpunten voor de toekomst

Voorwaarde voor kwalitatief goed onderwijs is een sterk fundament met een integrale kwaliteitsaanpak. Dit fundament is bij ons gericht op: maximale brede onderwijsresultaten, goede inrichting van het onderwijsproces en het schoolklimaat, ondersteund door kwaliteitszorg (met ambitie), een stevige kwaliteitscultuur en deugdelijk financieel beheer (zie hoofdstuk 6). Dit sterke fundament met integrale kwaliteitsaanpak blijft onze permanente focus.

Daarnaast geven de missie en visie van Heliomare Onderwijs inhoud en richting aan het denken en handelen van onze medewerkers. Ook omgevingsfactoren, zowel interne als externe, oefenen invloed uit en bepalen onze ontwikkelagenda. Voor de komende beleidsperiode richten we ons op de volgende drie collectieve thema's:

- **Toekomstbestendig en innovatief onderwijs**
- **Een stimulerende plek om te werken**
- **Heliomare Onderwijs als voorziening en expertisecentrum**

Bij elk van de thema's hebben wij ambities geformuleerd die aansluiten op de huidige ontwikkelingen en ontwikkelbehoeften vanuit de context van onze organisatie. Deze ambities verbinden een verlangen én een belofte: een verlangen naar hoe het onderwijs anno 2025 ingericht zal zijn en een belofte aan leerlingen, ouders en medewerkers.

3.2.1 Toekomstbestendig en innovatief onderwijs

Toekomstbestendig vanuit de basis op orde. Vernieuwen, bewust op pad om op zoek te gaan naar passend aanbod en een passende plek voor leerlingen, steeds in nauwe samenwerking en afstemming met de ouders en betrokken partners, maar soms ook met de ouders en betrokken partners op de achtergrond als onderdeel van de weg naar zelfstandigheid en volwassenheid. Het gesprek met onze leerlingen en hun ontwikkelingsmogelijkheden vormen daarbij voor ons het uitgangspunt.

We richten onze blik bewust naar buiten en zien een complexere omgeving waar leerlingen momenteel in opgroeien. Dit is van invloed op de participatie van onze leerlingen in de maatschappij. Dit betekent dat ons onderwijsaanbod afgestemd is op wat onze leerlingen nodig hebben in relatie tot de maatschappij, de vervolgopleidingen en de veranderende arbeidsmarkt. Elke school heeft de opdracht om leerlingen vanuit hun talenten en mogelijkheden goed voor te bereiden op de volgende stap.

Met de voor ons bekende gegevens richten we ons onderwijsaanbod in. Hiertoe werken we interprofessioneel samen als team en met alle betrokkenen. We vinden het belangrijk dat ons aanbod weerbaar, wendbaar en flexibel is. We vinden het belangrijk om creatief om te gaan met onderwijsvormen die bijdragen aan onderwijs op maat en werken daarbij intensief samen met regulier onderwijs, dagbesteding en arbeid.

Ambities:

Over 4 jaar is waarneembaar dat onze leerlingen zelf regie hebben en voeren over hun ontwikkeling. Gezamenlijk weten we waar hun talenten en kwaliteiten liggen en worden zij gestimuleerd deze verder te ontdekken en te ontwikkelen. Zij worden hierbij adequaat en proactief ondersteund door onze professionals, ons netwerk en ouders.

Het team heeft dit samengevat in de volgende aandachtspunten:

- *De leerling is "eigenaar" van zijn eigen leerproces binnen de bestaande kaders*
- *De leerling wordt meer betrokken bij de totstandkoming van het OPP*
- *De opbrengsten en voortgang worden zichtbaar gemaakt in portfolio's en het OPP*
- *De leerling wordt dossierhouder met ondersteuning van decaan en mentor*
- *Uitwisseling met bedrijven en scholen (studenten) om leerlingen een beter beeld van de volgende stap te laten ontwikkelen*
- *Stageplekken*
- *Er zijn leerlijnen op leren-leren en Plannen en Organiseren*
- *Het lesaanbod heeft meer differentiatie*
- *Er is een systeem van tutor learning*
- *Formatief toetsen wordt de norm in plaats van summatief*
- *Er is continuïteit in leerlingzorg, zowel op zorg als onderwijsgebied.*

Over 4 jaar is ons onderwijs en onze omgeving zo ingericht dat onze leerlingen worden uitgedaagd in een rijke en uitdagende leeromgeving die in nauw contact staat met de wereld om hen heen.

Het team heeft dit samengevat in de volgende aandachtspunten:

- *Er zijn groepstrainingen om competenties te versterken (plannen, presenteren, stress reductie, sociale competenties)*
- *Er zijn snuffelstages bij bedrijven, scholen en dagbestedingen*
- *Digitale geletterdheid -> ICT als vak*
- *Betekenisvol talentblok voor onder en bovenbouw*
- *Vakoverstijgende projecten zoals een eigen bedrijf starten*
- *Er is contextrijke content zoals taaldorp, die aansluit bij het curriculum*
- *Drama en cultuureducatie*
- *Gast sprekers uit bedrijf, oud leerlingen*
- *Er zijn 1e en 2e graads vakdocenten*

Over 4 jaar maken we gebruik van ervaring en inzichten uit onderzoek en van ons netwerk, we werken samen met onze partners zodat we onze leerlingen optimaal kunnen voorbereiden op hun volgende stap, waarbij we een duidelijke plek in de maatschappij voor ogen hebben.

- *21st century skills*
- *Extra-curriculaire modules zoals programmeren, bedrijfseconomie enz.*
- *Vakoverstijgende projecten*
- *Ruime en toereikende ICT middelen*
- *Zelfredzaamheidstraining*
- *Thema avonden voor leerlingen en ouders*
- *Sociale vaardigheden, competenties, omgangsvormen*
- *KSI's voor het MBO -> competentiematrix*
- *Stage en werknemersvaardigheden*
- *Leerlingen met uitstroom dagbesteding met hogere cognitie beter voorbereiden*

Voor de aankomende vier jaren vertalen we deze ambities voor onze school in de volgende speerpunten:

- **21st century skills**
- **KSF bepalen voor een succesvolle doorloop van de vervolopleidingen en daar een doorlopende leerlijn voor ontwikkelen.**
- **Klaar zijn voor de invoering nieuwe leerlijn TL in 2024**
- **Extracurriculair lesaanbod**

Fig 3.1 21st century skills voor leerlingen, maar ook docenten

3.2.2 Een stimulerende plek om te werken

De medewerkers zijn de ziel en het gezicht van Heliomare Onderwijs. Zij bepalen de kwaliteit van het onderwijs. Leerlingen ontwikkelen zich dankzij hun toegewijde ondersteuning, begeleiding en zorg; hun expertise en deskundigheid. Medewerkers werken hierbij intensief en interprofessioneel samen, ook met collega's uit andere disciplines en organisaties.

Heliomare Onderwijs is een lerende organisatie met hoge verwachtingen van haar medewerkers. Hierin is individueel leren, teamleren en organisatieleden met elkaar verbonden. Kennisontwikkeling en -deling vinden niet alleen in de school plaats, maar ook bovenschools, met de andere bedrijfsonderdelen van Heliomare en met externe partners.

Medewerkers worden gezien en gehoord en er is oog en waardering voor ieders perspectief en specifieke bijdrage aan het geheel. Iedere medewerker weet wat er speelt in de eigen organisatie en in het brede werkveld en is op de hoogte van actuele ontwikkelingen. We vinden het belangrijk professionalisering, expertiseontwikkeling en kennisdeling te stimuleren en te faciliteren.

We zijn een aantrekkelijke werkomgeving voor huidige collega's en voor een nieuwe generatie collega's. We werken daarom actief en intensief samen met het middelbaar en hoger beroepsonderwijs, bijvoorbeeld via het aanbieden van stageplekken. Het doel is toekomstige professionals kennis te laten maken met Heliomare Onderwijs en kansen te creëren hen duurzaam aan ons te binden.

Ambities

Over 4 jaar is Heliomare onderwijs zo georganiseerd dat een diversiteit van medewerkers van- en met elkaar leren, samen ontwikkelen en werken zodat zij zich met elkaar verbonden voelen en elkaar makkelijk weten te vinden.

- *21st century skills*
- *Kunde en kennis van sollicitaties*
- *Meer ruimtes die sociale interactie stimuleren*
- *Volledig en stabiel team*
- *Aandacht voor pedagogische competenties*
- *Ruimte voor verschillen in opvattingen*
- *Kwaliteit boven diversiteit*
- *Meer culturele diversiteit*

Over 4 jaar is zichtbaar dat iedere medewerker van Heliomare onderwijs gezien en gewaardeerd wordt voor wie hij/zij is en voor zijn/ haar bijdrage. Het personeel van Heliomare is divers en een afspiegeling van de samenleving. De medewerker toont zich eigenaar voor de eigen professionalisering en acteert conform de opdracht van de organisatie.

- *Vakinhoudelijk competente docenten*
- *Verschillende werkvormen om samen te leren en te ontwikkelen*
- *Toegankelijke op VO toegespitste ICT ondersteuning*
- *Meer regie op de inhoud van de studiedagen*
- *Betrokkenheid van collega's op meer dan hun eigen vak, maar ook op integrale schoolontwikkeling.*
- *Facilitering in tijd voor de eigen ontwikkeling*
- *Protocollen afgestemd op eigen school*

Over 4 jaar ervaren onze medewerkers dat Heliomare Onderwijs een uitstekende werkgever is die ontwikkeling stimuleert, ondersteunt en faciliteert.

- *Huisvesting van de gehele school in één gebouw dat is ingericht als school: Kantine, personeelskamer, mediatheek, boekenkasten, rooster op schermen, overlegruimtes, prikkelarme ruimtes, leerlingcreaties in de gangen.*
- *Er is één schoolteam (en diverse kernteams)*
- *Er is een duidelijke begeleiding en introductie voor nieuwe medewerkers*
- *Transparantie over scholingsbudgetten*
- *Teambuildingsactiviteiten*

Voor de aankomende vier jaren vertalen we deze ambities voor onze school in de volgende speerpunten:

- **Verdere professionalisering van het team**
- **Meer betrokkenheid en eigenaarschap op de schoolontwikkeling van medewerkers**
- **Passende huisvesting en inrichting daarvan**

3.2.3 Heliomare Onderwijs als voorziening en expertise centrum

Heliomare Onderwijs staat in verbinding met de andere bedrijfsonderdelen van Heliomare om de ontwikkeling van onze leerlingen zo optimaal mogelijk te kunnen vormgeven. We vinden thuisnabije ontwikkeling voor leerlingen heel belangrijk en richten daarbij onze blik ook bewust naar buiten.

We werken vanuit een ondernemend perspectief intensief samen met externe partners om te kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen binnen Passend onderwijs. We delen onze expertise actief en zorgen voor heldere communicatie met onze leerlingen, ouders, het regulier onderwijs en onze uitstroompartners om bij te dragen aan thuisnabije ontwikkeling. Voor ouders en andere externe partners, zoals Jeugdzorg, samenwerkingsverbanden, regulier onderwijs en leerplicht zijn wij een betrouwbare partner.

We zijn ons bewust van onze verantwoordelijkheid als expertisecentrum en zijn ondernemend in het ontwikkelen van onze eigen kennis, kunde en expertises.

We maken actief tijd en ruimte om ons zowel intern als extern goed te organiseren. We geven goed onderwijs binnen onze eigen scholen en zorgen ervoor dat wij goed in staat zijn het regulier onderwijs te begeleiden en ondersteunen bij het systeem rond de leerling.

Wij zijn ons bewust van ons onderscheidend vermogen en zijn goed in staat deze te delen met de samenwerkingsverbanden en het regulier onderwijs. Zodat wij onze expertise binnen het reguliere onderwijs inzetten om een bijdrage te leveren aan inclusie.

Ambities

Over 4 jaar draagt Heliomare Onderwijs met haar expertise bij aan het realiseren van inclusiever onderwijs in het regulier onderwijs. Dit betekent dat leerlingen in de reguliere setting beter bediend kunnen worden door ondersteuning vanuit het expertisecentrum.

- *Nabijer brengen van het VSO naar het VO*
- *De school is ingericht als voortgezet onderwijschool.*

Over 4 jaar is in onze samenwerking zowel intern als extern zichtbaar dat onze leerling met zijn of haar onderwijsbehoeften centraal staat en is de gevraagde expertise en kennis tijdig en op maat beschikbaar voor de optimale ontwikkeling van onze leerlingen.

- *Communicatie zowel intern als extern verbeteren*
- *Gedifferentieerd aanbod*
- *Verschillende werkvormen*
- *Meer en efficiëntere inzet van OOP in de klas.*
- *Meer ruimtes die sociale interactie stimuleren voor zowel leerling als medewerker*
- *Buitenruimtes voor leerlingen (schoolplein)*

Over 4 jaar is Heliomare Onderwijs zo goed georganiseerd dat leerlingen zich in een doorgaande leerlijn kunnen ontwikkelen. Hiervoor is de onderlinge samenwerking tussen medewerkers optimaal op elkaar afgestemd.

- *Differentiatie in Sociaal Emotioneel leren -> kijk naar de ondersteuningsbehoefte*
- *Vaste lesstructuur*

- *Integratie van ondersteuning- en onderwijsbehoefte in de les: Samenwerkingsopdrachten, interactie, omgaan met werkdruk enz.*
- *Programma van toetsing en onderzoek*
- *Didactische overdracht gericht op examenkader en kerndoelen*

Voor de aankomende vier jaren vertalen we deze ambities voor onze school in de volgende speerpunten:

- **Verdere toenadering tot het regulier VO zowel fysiek als in diensten**
- **De school is gehuisvest in één als voortgezet onderwijs ingericht gebouw**
- **Efficiëntere inzet van OOP**
- **Communicatie zowel intern als extern verbeteren**

4. ONDERWIJSKUNDIG BELEID

In dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe het onderwijs op de school wordt vormgegeven. In de beschrijving van dit hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt, hoe invulling gegeven wordt aan de wettelijke opdracht van het onderwijs, rekening houdend met de missie van de school en hetgeen in de komende schoolplanperiode gerealiseerd wordt gezien de visie. Beide zijn beschreven in het vorige hoofdstuk.

4.1 Onderwijsaanbod

De docenten bij ons op school bieden een breed, eigentijds en op de kerndoelen gebaseerd aanbod. Voor het uitstroomprofiel vervolgonderwijs is het aanbod dekkend voor de examenprogramma's. Het aanbod wordt aangepast volgens het Landelijk Doelgroepenbeleid, zie bijlage 3.

Binnen de kaders van de wet maken de docenten keuzes in het aanbod, waardoor zij dit afstemmen op de onderwijsbehoeften die kenmerkend zijn voor de leerlingenpopulatie. Het aanbod bereidt de leerlingen voor op de vervolgbestemming. De school heeft bovendien een aanbod voor taal en rekenen dat is afgestemd op de referentieniveaus en dat past bij het niveau van alle leerlingen.

Het aanbod draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. De docenten verdelen de leerinhouden evenwichtig en in samenhang over de leerjaren heen en geven de leerlingen voldoende tijd om zich het aanbod eigen te maken, binnen de gestelde kaders van het eindexamen.

4.1.1 Arbeidstoeleiding met entree diploma

Betreft leerlingen die dermate ernstig belemmerd worden in hun functioneren en ontwikkeling, dat het behalen van een entree-diploma haalbaar is, maar doorstroom naar vervolgonderwijs niet realistisch is. Dit zal dan o.a.

te veel zelfstandigheid van een leerling vragen, teveel prikkels met zich meebrengen en/of te veel sociale situaties met zich meebrengen, dat uitval voor de hand ligt. Uitstroom richting arbeid is in zo'n geval passend.

Dit gaat in overleg met gezaghebbenden en andere betrokkenen.

Doel is dat deze leerling een entree-diploma behaalt. Zodoende dient de leerling stage, BPV lijst, portfolio, burgerschap, keuzedeel, Nederlands en rekenen op 1F en het bijhorende examen voldoende te hebben afgerond.

4.1.2 Entree-opleiding doorstroom vervolgonderwijs

Leerling heeft de cognitieve capaciteiten en werk- en gedragshouding om een entree-opleiding af te ronden en kan vervolgens doorstromen naar het vervolgonderwijs (mbo2). Zodoende dient de leerling stage, BPV lijst, portfolio, burgerschap, keuzedeel, Nederlands en rekenen op 2F en het bijhorende examen voldoende te hebben afgerond. Naast het hoofddoel, het behalen van een entree diploma, kunnen deze

leerlingen ook certificaten halen voor bepaalde vakken op vmbo basis, kader of tl niveau. De te behalen certificaten, worden samen met de mentor, de leerling en de vakdocent afgestemd. Als het gaat om certificaten buiten het vmbo examencurriculum en dit is relevant voor de ontwikkeling van de leerling, zal worden getracht hierin te voorzien waar mogelijk.

4.1.3 Vmbo basisberoeps met doorstroom vervolgonderwijs

Leerling heeft de cognitieve capaciteiten en werk- en gedragshouding om een praktijkgerichte en theorieopleiding af te ronden en kan vervolgens doorstromen naar het vervolgonderwijs (mbo2, mbo3). Leerling wordt bij twijfel toegelaten tot de opleiding, maar kan bij mindere geschiktheid afstromen naar de afdeling arbeid.

De leerling dient de bijbehorende examens positief afrond op zijn/haar onderwijs niveau.

De examinering geschied voor het theoretische deel middels staatsexamen en het praktijkgedeelte middels extraneus met Kennemer College.

De leerlingen in de leerstroom vmbo basisberoeps kunnen de profielen *Economie en Ondernemen* of *Zorg en Welzijn* kiezen

4.1.3 Vmbo basis/kader met doorstroom vervolgonderwijs

Leerling heeft de cognitieve capaciteiten en werk- en gedragshouding om een praktijkgerichte en theorieopleiding af te ronden en kan vervolgens doorstromen naar het vervolgonderwijs (mbo2, mbo3, mbo4).

Per examenvak kan het meest passende niveau voor de leerling worden bepaald, waar ook zijn examens op worden afgestemd. Deze dienen per vak op het vastgestelde niveau positief te worden afgerond.

De examinering geschied voor het theoretische deel middels staatsexamen en het praktijkgedeelte middels extraneus met Kennemer College.

De leerlingen in de leerstroom vmbo basisberoeps kunnen de profielen *Economie en Ondernemen* of *Zorg en Welzijn* kiezen

4.1.2 Vmbo-tl / havo / doorstroom vervolgonderwijs

Leerling heeft de cognitieve capaciteiten en werk- en gedragshouding om een theorieopleiding af te ronden en kan vervolgens doorstromen naar het vervolgonderwijs (mbo3, mbo4 of hbo). Zodoende dient de leerling de bijbehorende examens positief afrond op zijn/haar onderwijs niveau.

De recente ontwikkelingen wat betreft de tl zal de tl/havo in de komende vier jaar doen splitsen. (zie paragraaf ...)

4.1.4 havo 3 naar 4 overgangsbewijs doorstroom vervolgonderwijs

Leerling heeft de cognitieve capaciteiten en werk- en gedragshouding om een overgangsbewijs op havo niveau af te ronden en kan vervolgens doorstromen naar het vervolgonderwijs (mbo3 en mbo4).

De leerling dient het speciale overgangsprogramma af te ronden

4.1.5 Verdieping

Versneld examen

Leerlingen in alle jaarlagen die voor examenvakken meer aan kunnen dan het niveau waarop ze examen doen hebben de mogelijkheid om te versnellen door de leerstof. Dit betekent dat zij eerder examen kunnen doen in het vak. De jaren erna kunnen zij of een extra vak volgen of inzetten op stage.

Hoger niveau

Leerlingen in alle jaarlagen kunnen specifieke vakken op een hoger niveau dan hun doorstroomniveau volgen, mits er daarvoor docenten beschikbaar zijn.

Dit geldt met name voor de havo-leerlingen, waarvoor niet op alle niveaus een docent voorhanden is.

Er kan eventueel worden uitgeweken naar de mogelijkheid tot het volgen van vak op een hoger niveau via IVIO.

Extra-curriculair

Er is binnen alle stromen van vmbo en havo de mogelijkheid om extra-curriculaire vakken te volgen. Wij streven ernaar om het aanbod van de vakken robotica, programmeren in python, snijplotting en 3d printing de aankomende periode te borgen.

4.1.6 Overzicht aangeboden vakken, profielen en sectoren

<p>Exacte vakken</p> <p>Rekenen Wiskunde Nask Natuurkunde Scheikunde</p> <p>Programmeren in Python* Robotica*</p>	<p>Zaakvakken</p> <p>Aardrijkskunde Geschiedenis Maatschappijleer Mens en Maatschappij Economie Biologie Filosofie</p> <p>Kunst Algemeen* Kunstgeschiedenis*</p>	<p>Praktijkvakken</p> <p>Techniek Beeldende vorming CKV Bewegingsonderwijs Double-click Praktijk</p> <p>Snijplotting* 3d printing*</p>
<p>Talen</p> <p>Nederlands Engels Frans Duits</p>	<p>Sociale en maatschappelijke vorming</p> <p>Leefstijl Studievaardigheden Loopbaanbegeleiding Examentraining</p>	

* Deze vakken worden aangeboden als extra keuzevak. Leerlingen doen hier vooralsnog geen examen in

Fig 4.1 Overzicht van geboden vakken per vakdomein

<p>Profielen havo:</p> <p>Natuur en Techniek Natuur en Gezondheid Economie en Maatschappij Cultuur en Maatschappij</p>	<p>Sectoren vmbo tl (tot 2024):</p> <p>Zorg en Welzijn Techniek en Landbouw Economie</p> <p>Sectoren vmbo (tot 2024 alleen bb en bk daarna ook tl) Economie en Ondernemen Zorg en Welzijn</p>	<p>Profielen Entree:</p> <p>Facilitair Mobiliteit Dienstverlening Horeca</p>
---	---	---

Fig 4.2 Overzicht van geboden sectoren en profielen

4.1.7 Lesurenoverzicht

	Brugklas 1	T/H2	HAVO 3	HAVO 4	HAVO 5	TL3	TL 4	S/K1	B/K 1	B/K 2	BGO3	BGO4
Nederlands	4	4	4	4	4	4	4	2	3	2	2	2
Engels	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Wiskunde**	4	4	4			4	4	2	2	2	2	2
Wiskunde A/B**				4	4							
Duits		2	2	2	2	2	2					
Frans	3	2	2	3	3	3	3					
Voeding/ koken*								4	4	*4		
Media	2							2	2	2		
Dubbelklik								4	4	4	2	2
Rekenen	2	1	1					3	3	2	1	2
TO	2	2	2					2	2	2	2	
Nask 1**		2				3	4					
Nask 2**						1	2					
Natuurkunde**			2	4	4							
Scheikunde**			2	4	4							
Aardrijkskunde**	2	2	2	3	3	3	3				2	
Geschiedenis**	2	2	2	2	3	2	2				2	
KUA**				2	2							
Filosofie**				2	2							
Economie**		2	2	2	2	2	2				2	
M'pilleer						2	2	2	2	2	2	
M&M								2	2	2		2
Biologie**	2	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2
CKV			2	2	2							
BV	2	1		2	2	2	2	2				
Techniek	2	2						2	2	2		2

*t/m herfstvakantie

** = profielvakken bovenbouw

Fig 4.3a Overzicht van lesuren per jaarlaag

	Brugklas 1	T/H2	HAVO 3	HAVO 4	HAVO 5	TL3	TL4	S/K1	B/K 1	B/K 2	BGO3	BGO4
ZW/ Huiswerk								1		2	2	2
Leefstijl	1	1				1		1	1	1	1	
LOB				1		1					1	
LO	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Coaching/Mentor	2	1	2	1		1		2	2	2	1	
examen					1		1					
Oriëntatie op profielen												1
stage/ WIM*										*4	8	16
Mentoruur	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	3
	40	40	40					42	40	40	40	40

Fig 4.3b Overzicht van lessen per jaarlaag

4.2 Burgerschap

Burgerschap brengt onze leerlingen de basiskennis, vaardigheden en houding bij die zij nodig hebben om een actieve rol te kunnen spelen in hun eigen leefomgeving en in de gehele samenleving. Wij vinden dat belangrijk omdat kunnen ‘meedoen’ bijdraagt aan een betekenisvol bestaan. We laten leerlingen (afgestemd op hun niveau en leeftijd) kennismaken met begrippen als democratie, mensenrechten, duurzaamheid, gelijkwaardigheid en maatschappelijke diversiteit.

- vrijheid van meningsuiting - gelijkwaardigheid
- begrip en respect voor anderen
- verdraagzaamheid
- autonomie
- het afwijzen van onverdraagzaamheid
- het afwijzen van discriminatie.

De lessen worden voor de entree in het vak burgerschap vormgegeven. De vmbo basisberoeps en vmbo basis/kader doen dit binnen het vakdomein M&M. Voor de overige onderbouwklassen en alle bovenbouwklassen binnen vmbo/havo valt burgerschap binnen het curriculum van maatschappijleer.

De thema’s binnen maatschappijleer en M&M worden aangevuld met de methode ‘leefstijl’, met thema’s als vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, begrip en respect, verdraagzaamheid en het afwijzen van discriminatie als een rode draad. Het doel is het creëren van een positieve, sociale omgeving op school en leerlingen tot bewuste burgers te vormen die volop participeren in de maatschappij.

4.2.1 Multiculturele samenleving

Artikel 11 lid 4 WEC geeft aan dat het onderwijs:

- a. gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving,
- b. is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en

c. is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat daarbij op structurele en herkenbare wijze aandacht wordt besteed aan het bestrijden van achterstanden in het bijzonder in de beheersing van de Nederlandse taal.

Dit artikel is geborgd in het vak maatschappijleer, het vakdomein Mens en Maatschappij en Leefstijl. Voorts worden de komende vier jaar de projectweken verder ontwikkeld waar de thema's van burgerschap en de multiculturele samenleving ook in terug zullen komen.

4.3 Vakoverstijgende Kerndoelen

Naast de leergebiedspecifieke kerndoelen in de drie uitstroomprofielen in het VSO spelen de leergebiedoverstijgende kerndoelen een belangrijke rol. Het accent ligt op een brede ontwikkeling. Er is aandacht voor de ontwikkeling van kennis en vaardigheden, maar evenzeer voor de ontwikkeling van sociale, communicatieve en emotionele aspecten. De leergebiedoverstijgende kerndoelen richten zich op het functioneren van jongeren op de gebieden leren, werken, burgerschap, wonen en vrije tijd.

Binnen de vmbo/havo zijn de thema's waarin bovenstaande gebieden worden behandeld niet als aparte leerlijn beschreven. Net als burgerschap zijn ze vaak integraal verweven in het lesaanbod.

In de vmbo leerroutes komen de thema's zoals hieronder beschreven terug in de online methode dubbelklik.

4.3.1 Leren leren

VSO Kerndoel LO 1 - De leerling ontwikkelt een open en flexibele houding ten opzichte van de wereld om hem heen, mede in het kader van een leven lang leren.

VSO Kerndoel LO 2 - De leerling leert doelgericht en planmatig te leren en daarbij strategieën te gebruiken.

VSO Kerndoel LO 3 - De leerling leert verschillende soorten informatie te zoeken, te beoordelen en te gebruiken.

VSO Kerndoel LO 4 - De leerling leert op basis van feiten een mening te vormen, deze adequaat te uiten en respectvol om te gaan met andere meningen.

Het leren leren komt terug in de huiswerkplanning en de coaching door de mentoren. Eventueel is extra begeleiding door een pedagogisch medewerker van de trajectklas mogelijk.

4.3.2 Leren taken uitvoeren

VSO Kerndoel LO 5 - De leerling leert zich redzaam en weerbaar te gedragen bij de uitvoering van dagelijkse activiteiten.

VSO Kerndoel LO 6 - De leerling leert op doelgerichte, planmatige en methodische wijze taken en activiteiten uit te voeren.

VSO Kerndoel LO 7 - De leerling leert samen te werken aan een taak of activiteit.

Het leren taken uitvoeren is onderdeel van het integrale onderwijsaanbod zoals dat wordt vormgegeven in de lessen. Op een meer praktisch niveau zit dit ook in de stages verweven.

4.3.3 Leren functioneren in sociale situaties

VSO Kerndoel LO 8 - De leerling leert op adequate wijze om te gaan met eigen gevoelens en wensen.

VSO Kerndoel LO 9 - De leerling leert respectvol en verantwoordelijk om te gaan met anderen.

De methode leefstijl is bij uitstek het middel waarbinnen dit thema aan bod komt, maar ook hier is de stage een belangrijk onderdeel.

4.3.4 Ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief

VSO Kerndoel LO 10 - *De leerling krijgt zicht op de eigen voorkeuren, interesses en toekomstwensen op het gebied van werken, wonen, vrije tijd en burgerschap.*

VSO Kerndoel LO 11 - *De leerling leert afwegingen en keuzes te maken die leiden tot een passend persoonlijk toekomstperspectief, met realiseerbare mogelijkheden en kansen.*

Het ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief is onderdeel van de LOB lessen en leefstijl. Maar ook wordt het OPP met de leerling doorgesproken en doelen in samenspraak met de leerling opgesteld, voordat het met ouders wordt besproken. Dit draagt ook bij tot het ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief.

De mate van zelfstandigheid en planmatigheid die bij elk kerndoel nagestreefd kan worden en het type en de hoeveelheid ondersteuning die nodig is, variëren per leerroute, maar ook per leerling. Bij de concretisering van een kerndoel in leeractiviteiten is sprake van maatwerk, maar wel met een zo maximaal resultaat.

4.3.5 Doorlopende leerlijn

Voor het vakoverstijgende kerndoelen zijn er voor vervolgonderwijs geen concrete leerlijnen of een bijpassend volgsysteem. De determinatiecyclus neemt een deel van het volgen voor haar rekening en de rest van de aanpak zit geborgd in het didactisch aanbod.

De didactische kerndoelen zijn middels de verschillende methodes voor de examenvakken geborgd.

4.3.6 Competentiematrix voor doorstroming naar het vervolgonderwijs.

Bij het voorbereiden van de leerlingen op de overgang naar MBO of HBO hanteren wij de zogenaamde competentiematrix. Hierin zitten bovengenoemde thema's in verwerkt. De leerling vult deze matrix samen et de mentor in en krijgt zo goed zicht op zijn eigen ontwikkeling.

Op de volgende pagina is deze weergegeven.

Competentiematrix doorstroom VMBO/Havo naar MBO/HBO				
	Dit kan ik nog	Dit kan ik af en	Dit kan ik vaak	Dit kan ik altijd
Motivatie				
Ik ben op tijd				
Ik ben aanwezig in alle lessen				
Ik heb mijn schoolspullen op orde				
Ik gebruik mijn agenda				
Ik maak thuis huiswerk en leer thuis voor mijn toetsen				
Ik houd mij aan de gedragsverwachtingen				
Ik kan omgaan met verandering en aanpassen				
Schools functioneren				
Taalbeheersing Nederlands voor het functioneren op school				
Ik lig op schema met mijn afgeronde onderwistaken/opdrachten				
Ik heb voldoende begrip van de leerstof				
Tijdens de les wordt er geen gebruik gemaakt van social media/privé gebruik PC				
Ik kan omgaan met feedback				
Ik lever de verwachte kwaliteit				
Ik begrijp wat de ander van mij verwacht				
Ik heb een onderzoekende en analyserende houding				
Ik wil mijzelf verder ontwikkelen en leren				
Ik ben in staat om schriftelijk te formuleren				
Ik kan/durf te presenteren				
Persoonlijk functioneren				
Ik heb een positief aandeel in sfeer in de klas				
Ik toon Interesse en heb aandacht voor de ander				
Werkhouding				
Ik toon inzet bij alle vakken				
Ik kan 25 minuten zelfstandig werken per lesuur				
Werktempo				
Ik kan het tempo volgen				
Ik doe goed mee met de les				
Omgang personeel				
Ik heb een respectvolle houding				
Ik heb begrip van beurtrol				
Ik uit mijn mening op een rustige, gepaste manier				
Ik kan aanwijzingen opvolgen				
Ik kan omgaan met de wisselingen van leerkrachten				
Ik ben aanspreekbaar op ongewenst gedrag				
Omgang medeleerlingen				
Ik heb begrip van beurtrol				
Ik uit mijn mening op een rustige, gepaste manier				
Ik heb een respectvolle houding				
Ik kan samenwerken en overleggen				
Omgaan met materiaal				
Ik heb mijn schoolspullen op orde				
Ik ga zuinig met de spullen van anderen/ van school				
Doorzettingsvermogen				
Ik geef niet op bij een moeilijke opdracht				
Ik kan hulp vragen				
Ik kan omgaan met frustratie en teleurstelling				
Zelfstandigheid				
Ik kan zelfstandig werken				
Ik oriënteer mij op een stage				
Ik durf een beslissing te nemen en initiatief te tonen				
Ik oriënteer mij op mijn toekomst/ vervolgonderwijs				
Ik kan een planning maken voor mijn werk en deze volgen				
Concentratie				
Ik kan het vereiste tempo volgen				
Ik kan 25 minuten zelfstandig werken per lesuur				
Ik heb mijn werk op tijd af				

Fig 4.4
Competentiematrix

4.1.1 Eigen aspecten van kwaliteit

In deze schoolplanperiode hebben wij ten aanzien van het onderwijsaanbod de volgende speerpunten: [De kritieke succesfactoren zoals weergegeven in de competentiematrix worden in een doorlopende leerlijn van het 1^e tot uitstroom jaar aangeboden.](#)

Deze leerlijn is integraal verbonden aan de vakdidactiek en wordt niet als losstaand element gebruikt. De determinatiecyclus en de competentiematrix spelen een grote rol in deze leerlijn.

4.2 Het pedagogisch klimaat

Het pedagogisch klimaat is bij ons een basisvoorwaarde van het sterke fundament (zie hoofdstuk kwaliteitsbeleid). Hier werken we voortdurend aan. Ons pedagogisch klimaat sluit aan bij de waarden die we merkbaar willen laten terugkomen op ons dagelijks werk. We scheppen een klimaat dat:

- toegankelijk is voor iedereen; je voelt je er welkom;
- vriendelijk voor iedereen; je voelt je er thuis;
- en bevordert dat een ieder zich sociaal gedraagt en zo goed mogelijk kan presteren, kan genieten en leren en ontwikkelen; je voelt je er competent en autonoom.

De gedragsregels voor zowel leerlingen als docenten zijn samengevat in het leerlingstatuut.

Dit statuut, dat ook de regels rondom huiswerk en dergelijke bevat wordt ééns in de twee jaar door de leerlingenraad geëvalueerd en bijgesteld en vervolgens aan het team aangeboden.

Tijdens de lessen leefstijl wordt uitgebreid stilgestaan bij het positieve klimaat. Leefstijl gaat hierin ook uit van zogenaamde 'plus-taal'.

Om het pedagogisch klimaat te monitoren wordt bij de leerlingen de leerling enquête in ZIEN! afgenomen. De veiligheidscoördinator analyseert deze resultaten schoolbreed en brengt advies bij de schoolleiding uit.

4.3 De veiligheid op school

Onze school heeft een plan sociale veiligheid. Jaarlijks vind er een veiligheid belevingsonderzoek plaats onder alle leerlingen en medewerkers. Hierbij worden ook ouders betrokken door ze de oudertevredenheidsvragenlijst te laten invullen. Data wordt geanalyseerd en verbanden tussen de verschillende betrokkenen (leerling, medewerker, ouders) worden gelegd waar relevant. Elke school heeft een veiligheidscoördinator die samen met de schoolleider sturing geeft aan het monitoren van de sociale veiligheid en veiligheidsbeleving en de daaruit volgende geplande acties.

Er is binnen de school een medewerker als vast aanspreekpunt aanwezig in het kader van pesten.

Er is een protocol sociale media.

4.3.1 Eigen aspecten van kwaliteit

In deze schoolplanperiode hebben wij ten aanzien van de veiligheid op school geen speerpunten. Zowel uit de audit als het inspectiebezoek is gebleken dat het klimaat als zeer veilig wordt gezien.

4.4 Onderwijstijd

Wij verwijzen graag naar onze schoolgids. De onderwijsactiviteiten worden voor de leerlingen evenwichtig over de dag verdeeld.

Het minimum aantal uren onderwijs voor uitstroomprofiel vervolgonderwijs per leerniveau:

havo 4.700 uur verdeeld over vijf jaar en vmbo 3.700 uur verdeeld over vier jaar.

In de schoolgids staat ieder jaar een actueel jaarrooster opgenomen.

4.5 Zicht op ontwikkeling en begeleiding

Op onze school maken we gebruik van een leerling- en onderwijsvolgsysteem waaruit de vorderingen in de kennis en vaardigheden blijken op het niveau van de leerling, de groep en de school. Het leerling- en onderwijsvolgsysteem bevat toetsen en observatie instrumenten die kennis, vaardigheden en ontwikkeling van de leerling meten.

Vakgebied	Naam toets(en)		Toets momenten in het schooljaar
		<i>Niveau</i>	
Nederlands	Cito VAS	b/k, tl of havo	De 0 toets wordt afgenomen in september. Toets 1 en 2 in februari van het betreffende leerjaar. Toets 3 wordt afgenomen als daar reden voor is in het derde leerjaar
Rekenen (en Wiskunde)	Cito VAS	b/k, tl of havo	
Engels	Cito VAS	b/k, tl of havo	

Fig 4.4 Overzicht methode onafhankelijke toetsen

Docenten vergelijken bij de afname van methodeonafhankelijke toetsen/observaties onder leiding van de intern begeleider deze informatie met de te verwachten ontwikkeling. Op basis van deze vergelijking stemmen we het onderwijs af op de onderwijsbehoeften van zowel groepen als individuele leerlingen. Wanneer leerlingen niet genoeg lijken te profiteren, analyseren we waar de ontwikkeling stagneert en wat mogelijke verklaringen hiervoor zijn. Dit wordt opgenomen in het ontwikkelingsperspectiefplan. Vervolgens bepalen we wat er moet gebeuren om eventuele achterstanden bij leerlingen te verhelpen. We gaan hierbij uit van de systematiek van handelingsgericht werken (HGW).

De methode gebonden toetsen worden door de docenten geanalyseerd en de voortgang van deze toetsen wordt vier keer per jaar in de rapportvergadering in het team besproken.

Ten aanzien van leerlingen die extra ondersteuning behoeven, is het onderwijs gericht op individuele begeleiding die is afgestemd op de behoeften van de leerling. Voor het bieden van extra ondersteuning hebben we specifieke arrangementen opgesteld:

Ondersteunings-behoefte	Basis (Cat1)	Extra (Cat2)	Intensief (Cat3)
Organisatie van het onderwijs	Onderbouw: In reguliere VSO groep met 1 docent en op afroep extra assistentie. Op afroep remedial teaching op de kernvakken Bovenbouw tl/havo: bij de keuzevakken geclusterde groepen	In reguliere VSO groep met 1 leerkracht en op vaste uren ingeroosterde assistentie In traject- of ontwikkelklas met fulltime pedagogische begeleiding (1,6 fte), groepsgebonden ergotherapie en ondersteuning door vakdocenten en orthopedagoog/psycholoog .	Vaste begeleiding door assistent Inzet ergotherapie ter ondersteuning van de ontwikkeling.
Leren en ontwikkelen	Onderbouw : Wekelijkse, kortdurende en/of tijdelijke ondersteuning op het gebied van instructie, taakaanbod en het plannen en organiseren Tl/havo ob : een lesuur per week les in plannen, organiseren en studeren Bovenbouw : studiepleinuren	Dagelijks individuele kortdurende en/of tijdelijke individuele ondersteuning op het gebied van instructie, taakaanbod en het plannen en organiseren. Inzet externe partners zoals schrijfcoaches, voorleescoach enz.	Gedurende de hele dag intensieve ondersteuning op het gebied van instructie, taakaanbod en plannen en organiseren Zeer nabije ondersteuning die altijd initiatiefnemer is. Inzet ergotherapie ter ondersteuning van de ontwikkeling.

	Naschoolse schoolwerkbegeleiding	Inzet IVIO voor 4 of meer vakken.	
Sociaal- emotionele ontwikkeling	Wekelijkse, kortdurende en/of incidentele begeleiding en toezicht gericht op het gedrag en/of aparte gedragsregels en afspraken voor de leerling	Meerdere keren per week begeleidingsmomenten en toezicht gericht op het gedrag Extra inzet individuele psychosociale ondersteuning door het zorgteam Samenwerking en afstemming externe partners Uitplaatsing naar een externe locatie zonder BRIN Inzet HITT	Inzet ergotherapie ter ondersteuning van de ontwikkeling.
Communicatie	Wekelijks aanbod van taal in de lessen Nederlands op groepsniveau	Remedial teaching op taal, inzet logopedie	Dagelijkse ondersteuning op communicatie Inzet ergotherapie ter ondersteuning van de ontwikkeling.
Fysieke en medische ondersteuning	Toezicht bij ADL-vaardigheden en/of medicatiegebruik, medische protocollen, en/of lichte aanpassingen van opdrachten gericht op motorische problematiek	De zelfstandigheid bij ADL-vaardigheden, het verplaatsen of het uitvoeren van motorische handelingen is beperkt(er) en vraagt om ondersteuning en/of de inzet van speciale hulpmiddelen. Persoonlijke verzorging (o.a. bij bewegingsonderwijs) Extra inzet fysiotherapie en ergotherapie	Afhankelijkheid van derden bij ADL-vaardigheden en/of verpleegkundige ondersteuning en/of is afhankelijk van specialistische hulpmiddelen Extra inzet fysiotherapie en ergotherapie.ergotherapie

Fig 4.5 samenvatting van de ondersteuningsniveaus

4.5.1 Eigen aspecten van kwaliteit

In deze schoolplanperiode hebben wij ten aanzien van de extra ondersteuning voor leerlingen de volgende speerpunten:

- De speciale groepen worden verder doorontwikkeld.
- Kennis en expertise ten aanzien van extra ondersteuning wordt gedeeld met het VO.

5. 5. PERSONEELSBELEID

5.1 Inleiding

Voor Heliomare is de deskundigheid en de passie van onze medewerkers de kracht van onze organisatie. Wij investeren daarom continu in scholing en in een stimulerende werkomgeving met goede faciliteiten. Mensen met ambitie en talent bieden wij graag de kans om door te groeien.

Binnen Heliomare Onderwijs hebben alle personeelsleden een bestuursbenoeming. Het bestuur kiest voor modern actief personeelsbeleid, dat aansluit bij goed werkgeverschap en de CAO primair onderwijs en geeft

alle personeelsleden een werkgelegenheidsgarantie.

Heliomare Onderwijs verwezenlijkt sociaal beleid door middel van het bevorderen van goede arbeidsvoorwaarden en het toepassen van de arbeidsvoorwaarden volgens de beginselen van goed werkgeverschap.

Nieuwe ontwikkelingen in de CAO in de planperiode worden beoordeeld op vast te stellen beleid, passend bij onze visie op onderwijs en ontwikkeling.

Er is binnen Heliomare Onderwijs sprake van integraal personeelsbeleid. Het gevoerde beleid wordt geëvalueerd en vervolgens vastgelegd in een sociaal jaarverslag. Er worden volgens een vastgestelde uitvoeringsregeling functionerings- c.q. POP-gesprekken gevoerd met alle medewerkers en waar nodig vinden beoordelingen plaats.

Door een actief arbobeleid en een goed verzuimbeleid te voeren wordt bijgedragen aan het welzijn van de medewerkers, de schoolleiding en de leerlingen. Het arbobeleid is gericht op preventie, zoals een preventief ziekteverzuim beleid, interne coaching on the job, bedrijfsfitness en duurzame inzetbaarheid. Verder dragen een duidelijke organisatiestructuur, adequate informatievoorziening en goede arbeidsomstandigheden ook hiertoe bij.

Goed personeelsbeleid draagt bij aan de kwaliteit van het pedagogisch en didactisch handelen van de leraar. In functionerings- en scholingsgesprekken komt talent en ontwikkelpunten van de leraar aan bod. Heliomare stimuleert te allen tijde de wens tot ontwikkeling, scholing voor verdere professionalisering van de leraar. Heliomare benut tevens het vakmanschap van de leraar en zet deze in binnen de diverse initiatieven die beschreven staan bij de kwaliteitscultuur.

5.2 Bekwaamheidseisen

Op de locaties van Heliomare Onderwijs wordt interdisciplinair gewerkt in multidisciplinaire teams. Heliomare Onderwijs hanteert voor haar personeel de volgende bekwaamheidseisen:

Voor alle functies of taakprofielen geldt een gecertificeerde expertise:

- Opleidingseisen:
  - Voor leerkrachten: Master Educational Needs niveau¹.
  - Voor leraarondersteuners: niveau opleiding gediplomeerd leraarondersteuner.
  - Voor assistenten: minimaal MBO 3 en 4 en certificering op o.a. voorbehouden handelingen.
  - Voor paramedici/verpleegkundigen: BIG-registratie en/of ingeschreven in het kwaliteitsregister.
  - Voor vakleerkrachten: specialisaties voor de doelgroep.
  - Voor de overige medewerkers wordt een bij de functie passende diplomering of certificering gevraagd.

- En/of specifieke expertise op het gebied van onder andere:
  - Taal- spraakstoornissen.
  - Communicatiestoornissen / Niet- of nauwelijks sprekende kinderen.
  - Rekenstoornis.
  - Aandachtstoornissen.
  - Motorische stoornissen.
  - Stoornissen in het autismespectrum.
  - Epilepsie.
  - Niet aangeboren hersenbeschadiging

5.3 Het pedagogisch-didactisch handelen

Het pedagogisch-didactisch handelen door onze leraren stelt de leerlingen in staat om tot leren en ontwikkelen te komen. De didactische aanpak nodigt de leerling uit tot actief en betrokken leergedrag. Het

---

¹ Gezien de krapte op de arbeidsmarkt en het huidige personeelsbestand is het streven naar een gelijkwaardig niveau van handelen door middel van begeleiding.

individueel leerproces is zichtbaar voor de leerling. Onze didactiek stelt de leerling in staat zijn talenten te verkennen en eigenaarschap te ontwikkelen door het bespreken van de vooropgestelde doelen en het evalueren op proces en product. Leraren zijn zich bewust dat zij een onderwijsleeromgeving creëren waar zij hoge doelen stellen en hoge verwachtingen hebben, vanuit de visie dat dit leren en ontwikkelen bevordert. Zij zijn zich bewust van het spanningsveld tussen enerzijds uitnodigen en uitdagen en anderzijds frustreren. Mede hierdoor observeert en toetst de leraar gedurende zijn les het effect van zijn aanbod en aanpak en stelt waar nodig tussentijds bij.

Het didactisch handelen voldoet volgens het laatste inspectierapport ruim aan de basiskwaliteit. De lesopbouw en lesdoelen zijn over het algemeen helder. De kwaliteit van de lessen en de resultaten zouden verder volgens inspectie verder kunnen toenemen wanneer leerlingen nog actiever deelnemen aan de les. Om de basiskwaliteit op orde te houden vinden er structureel klassenobservaties plaats door intern begeleiders en gedragswetenschappers. De uitkomsten van deze bezoeken worden met de docenten besproken.

Op basis van deze bezoeken wordt er een scholingsplan gemaakt dat wordt opgenomen in het jaarplan. De speerpunten voor de komende jaren zullen naar het zich laat aanzien liggen in de lijn van differentiëren, didactische werkvormen en manier van toetsen. Dit sluit ook aan bij de overkoepelende ambitie om de leerling meer regie te geven over zijn eigen leerproces.

5.3.1 Eigen aspecten van kwaliteit

In deze schoolplanperiode hebben wij ten aanzien van het pedagogisch-didactisch handelen op school de volgende speerpunten:

- [Formatief toetsen en coaching \(vmbo/havo\)](#)
- [Prestatie-motivatie \(entree\)](#)

6. KWALITEITZORGBELEID

6.1 De inrichting van onze kwaliteitszorg

Heliomare Onderwijs werkt met een systematische en cyclische aanpak van beleidsvorming, uitvoering en evaluatie. Deze fasen van het beleidsproces vinden planmatig plaats, het proces is inzichtelijk en taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor alle betrokkenen zijn duidelijk.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- Het schoolplan is leidend.
- Het is voor alle betrokkenen bekend en duidelijk wat een ieders taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn.
- De Plan-Do-Check-Act cyclus is leidend bij de beleidscyclus.
- Verantwoordelijkheden worden zo laag mogelijk in de organisatie belegd.

6.2 Uitgangspunten van het Kwaliteitsbeleid

Het kwaliteitsbeleid is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Kwaliteit wordt integraal benaderd

Het kwaliteitsbeleid van Heliomare hangt samen met de visie, de missie en de identiteit van de scholen. Hoofddoel van ons beleid is dat het ondersteunend is aan het behalen van maximale onderwijsresultaten in de breedste zin van het woord. Maximale onderwijsresultaten zijn het gevolg van een goede inrichting van het onderwijsproces en het schoolklimaat, die worden ondersteund door een goed systeem voor kwaliteitszorg (met ambitie), en stevige kwaliteitscultuur en deugdelijk financieel beheer.

Daartoe hanteren we onderstaande formule:

$$\begin{array}{ccc} \text{OP} & + & \text{VS}^1 \\ \text{SKA}^2 & + & \text{BKA}^3 \end{array} = \text{OR}$$

¹ Veiligheid en Schoolklimaat; was SK

² Sturen, kwaliteitszorg en ambitie (schoolniveau)

³ Besturen, kwaliteitszorg en ambitie (bestuursniveau). Het aparte kwaliteitsgebied FB uit het vorige inspectiekader is nu integraal onderdeel van BKA

Door deze integrale aanpak heeft het kwaliteitsbeleid duidelijke consequenties voor de hieronder genoemde beleidsdomeinen:

- Een stevige kwaliteitscultuur (BKA2 en SKA2), waarbinnen iedere professional van Heliomare Onderwijs zijn rol kan pakken voor het leveren van kwalitatief goed onderwijs. Dat vraagt om passend personeelsbeleid dat ondersteunend is aan het realiseren van de ambities zoals beschreven in het strategisch beleid en opgenomen in ons kwaliteitskader voor goed onderwijs (OP3, pedagogisch-didactisch handelen; VS2 Schoolklimaat).
- In de planning en control-cyclus (BKA1 en SKA1) staat beschreven welke activiteiten op bestuurlijk niveau en school niveau plaatsvinden en hoe deze activiteiten zich tot elkaar verhouden.
- De meerjaren- / jaarbegroting (BKA) ondersteunt de ambities die Heliomare Onderwijs en de scholen geformuleerd hebben in respectievelijk het strategisch beleid als de verschillende schoolplannen.
- Veiligheid is basis voor leren en werken (VS1), daartoe werkt Heliomare Onderwijs vanuit het integraal veiligheidsbeleid. Hierin is het beleid t.a.v. sociale en fysieke veiligheid opgenomen.

Een integrale benadering van kwaliteit betekent ook dat de verschillende aspecten van kwaliteit in samenhang worden aangepakt en dat de verschillende taak- en functiegroepen (rollen), die binnen Heliomare werken aan de kwaliteit van het onderwijs, elkaar kennen en versterken.

2. Er is een heldere organisatie van kwaliteit

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van iedereen die aan de kwaliteit van het onderwijs werkt zijn helder. In het functieboek van Heliomare staan alle functie- en taakgroepen beschreven. In het Kwaliteitsbeleid staat een korte duiding van de taken en verantwoordelijkheden van een aantal relevante taken en functies ten aanzien van de kwaliteit van het onderwijs opgenomen.

3. Planmatig en cyclisch werken aan kwaliteit van het onderwijs

Heliomare Onderwijs werkt op een planmatige en datagestuurde manier aan de doelen die geformuleerd staan in de verschillende planvormingen (van strategisch beleid tot aan het ontwikkelingsperspectief). Daarbij wordt in de hele organisatie de PDCA-cyclus gebruikt. Deze cyclus staat voor Plan - Do - Check - Act en is gericht op de ontwikkeling en borging van het afgesproken kwaliteitsniveau. Ontwikkelplannen worden gebaseerd op het bestuderen en de analyse van de aanwezige data, er worden realistische doelen gesteld, deze worden uitgevoerd en de resultaten worden geëvalueerd. Ook het kwaliteitszorgsysteem zelf wordt cyclisch geëvalueerd en geanalyseerd. Deze analyse wordt gebruikt om (ver)nieuw(d)e en realistische doelen te kunnen stellen.

4. Centraal wat kan, decentraal waar mogelijk

Door zoveel mogelijk op stichtingsniveau vast te leggen en te regelen, zijn de verschillende scholen binnen de stichting in staat zich maximaal toe te leggen op de daadwerkelijke uitvoering van het kwaliteitsbeleid binnen de schoolspecifieke situatie. In dit integrale kwaliteitsbeleid van Heliomare Onderwijs worden de procedures, de formats en de werkwijzen beschreven

7. OVERZICHT SPEERPUNTEN SCHOOLPLANPERIODE 2021-2025

Speerpunten	Kwaliteits-standaard	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025
21st century skills	OP1	X	X	X	X
Extracurriculair lesaanbod	OP1		X	X	X
Efficiëntere inzet van OOP	OP2	X			
Verdere professionalisering van het team	OP3	X	X	X	X
Verdere samenwerking met regulier VO zowel fysiek als in diensten	OP1/2	X	X		
Klaar zijn voor de invoering nieuwe leerlijn TL in 2024	OP2 / SKA1	X	X	X	
De kritieke succesfactoren zoals weergegeven in de competentiematrix worden in een doorlopende leerlijn van het 1 ^e tot uitstroomjaar aangeboden.	OP6 / OR2		X		
Passende huisvesting en inrichting daarvan	SKA2		X	X	
Communicatie zowel intern als extern verbeteren	SKA3	X			
Meer betrokkenheid en eigenaarschap op de schoolontwikkeling van medewerkers	SKA2	X	X		
Prestatie-motivatie (entree)	OP3	X			
De speciale groepen worden verder doorontwikkeld.	OP2	X		X	
Formatief toetsen en coaching (vmbo/havo)	OP1	X			

Ieder jaar worden de speerpunten vertaald naar een jaarplan met specifieke doelen en acties. Aan het eind van het jaar evalueren we deze in een jaarverslag.

8. BIJLAGEN:

1. Vaststellingsformulier Schoolplan
2. Inzet Nationaal Programma Onderwijs
3. Sponsorbeleid
4. Landelijk doelgroepenmodel VSO

1. Vaststellingsformulier schoolplan

Vaststelling Schoolplan			
Naam school:	<i>(naam school invullen)</i>		
Periode:	2021 - 2025		
Vaststelling:			
School	Bestuur	Medezeggenschapsraad	
Datum:	Datum:	Datum:	
Naam: <i>(naam invullen)</i> Schoolleider	Naam: Jan Welmers Lid Raad van Bestuur	Naam: <i>(naam invullen)</i> Voorzitter MR	
Handtekening:	Handtekening:	Handtekening:	

2. Inzet Nationaal Programma Onderwijs

		NPO 21-22	NPO 22-23
	Onderwijsproces		
	Uitbreiding onderwijs Extra specials	A	A
	Teamscholing	B	B
	Uitbreiding Remedial Teaching / 1 op 1 begeleiding	B	B
	Leerlingcoaching op metacognitie en exec. Vaardigheden	D	D
	Kwaliteitszorg en ambitie		
	Auditorentraining OGW		
	Centrale Studiedag		
	Financiën en huisvesting		
	Vaste PC's leerplein / extra laptops	F	F
	Blended Learning	F	F

budget 2021- 2022

inzet		2021-2022	2022-2023
fte		berekend	inschatting
leraar ondersteuner	2	€ 114.000,00	
Leraar	1,4	€ 117.600,00	€ 42.000,00
Klassen assistent	0	€ -	€ 25.000,00
Scholing		€ 15.000,00	€ 3.000,00
Ortho/Psych	0	€ -	€ 19.400,00
		€ 3.500,00	
		€ 5.000,00	
Hardware		€ 17.000,00	€ 3.500,00
Scholing BL		€ 25.000,00	€ 25.000,00

Totaal toegekende inzet   € 297.100,00   € 117.900,00

3. Sponsorbeleid

Alle scholen zijn verplicht om in hun schoolplan aan te geven welk beleid ze voeren met betrekking tot sponsoring.

Onze school houdt zich aan de richtlijnen van het convenant van de overheid, te vinden via:

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/convenanten/2009/02/24/convenant-scholen-voor-primair-en-voortgezet-onderwijs-en-sponsoring.html>

De drie belangrijkste uitgangspunten van het convenant zijn:

- Sponsoring moet verenigbaar zijn met de pedagogische en onderwijskundige doelstellingen van de school. Er mag geen schade worden berokkend aan de geestelijke en/of lichamelijke gesteldheid van leerlingen. Sponsoring moet in overeenstemming zijn met de goede smaak en fatsoen.
- Sponsoring mag niet de objectiviteit, de geloofwaardigheid, de betrouwbaarheid en de onafhankelijkheid van het onderwijs en de daarbij betrokkenen in gevaar brengen.
- Sponsoring mag niet de onderwijsinhoud en/of de continuïteit van het onderwijs beïnvloeden, dan wel in strijd zijn met het onderwijsaanbod en de kwalitatieve eisen die de school aan het onderwijs stelt. Het primair onderwijsproces mag niet afhankelijk zijn van sponsormiddelen.
- De GMR heeft instemmingsrecht op beslissingen van het bevoegd gezag over sponsoring.

Tevens zijn de volgende principes van kracht:

- Nieuwe sponsorcontracten moeten zich richten op een gezonde levensstijl van leerlingen.
- Bedrijven mogen alleen met scholen samenwerken vanuit een maatschappelijke betrokkenheid.
- De samenwerking tussen scholen en bedrijven mag geen nadelige invloed hebben op de geestelijke en lichamelijke ontwikkeling van leerlingen.
- De kernactiviteiten van de school mogen niet afhankelijk worden van sponsoring.

Stichting Vrienden van Heliomare

De Stichting Vrienden van Heliomare biedt Heliomare dié financiële middelen die het mogelijk maken net dat beetje extra te doen voor cliënten. De Stichting Vrienden van Heliomare draagt bij aan bijzondere projecten. Projecten die anders niet kunnen worden gerealiseerd. Alle medewerkers van Heliomare kunnen projecten indienen die ten gunste komen aan de cliënten of leerlingen van Heliomare. Deze worden door een werkgroep getoetst.

De Stichting Vrienden heeft een ANBI status. (Algemeen Nut Beogende Instelling).

Meer informatie: <https://www.heliomare.nl/over-heliomare/stichting-vrienden-van-heliomare/>

4. Landelijk doelgroepenmodel VSO

Elke leerling in beeld

		1	2	3	4		5	6	7		
Totaal IQ		< 20	20 - 34	35 - 49	50 - 69	PRO 55-80	70 - 89	90 - 110	> 110		
Indeling Inspectie		< 35		35 - 49	50 - 69		70 - 79	80 - 89	90 - 110	110 - 120	> 120
Ontwikkelingsleeftijd (SEO)		0-2 jaar	2-5 jaar	5-8 jaar	8-12 jaar		12-16 jaar		kalenderleeftijd	kalenderleeftijd	
Didactisch functioneringsniveau				FN E3-E4	FN M5-E6		Referentieniveau 1F/ onderdelen 2F	Referentieniveau 2F	Referentieniveau 3F-4F		
Leerstandaard		Plancius 1-6 VSO niveau 2	VSO niveau 6	VSO niveau 9	VSO niveau 12	VSO niveau 12/14	VSO niveau 14 Streven naar eind-ter- men VO	VSO niveau 16 Conform eindtermen VO	Conform eindtermen VO		
Leerroutes Passende Perspectieven Praktijkonderwijs				Passende per- spectieven Pro leerroute D	Passende per- spectieven Pro leerroute C	Passende per- spectieven Pro leerroute B	Passende perspectieven Pro leerroute A	Passende perspectieven VMBO leerroute 2F (taal)	Passende perspectieven VMBO leerroute 2A en leer- route 2F (rekenen)		
Leerroutes Passende Perspectieven VMBO BBL/KBL											
Leerkenmerken		Sensomotorisch en gevoelsmatig	Pragmatisch	Egocentrisch	Egocentrisch en perfoormaal		Perfoormaal en onge- richt	Toepassingsgericht	Betekenisgericht		
Onder- steunings- behoefte t.a.v.	leren en ontwikkelen	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat		
	 sociaal-emotionele ontwikkeling	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat		
	communicatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Leeftijdsadequaat		
	fysieke situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Op afroep		
	medische situatie	Zeer intensief	Intensief	Voortdurend	Regelmatig		Incidenteel	Op afroep	Op afroep		
Uitstroombestemming		Belevingsgericht	Taakgericht en activerend	Beschut werk**	Arbeid		Arbeid met certifica- ten MBO Entree	MBO 2/3/4	MBO 3/4 HBO/WO		
		Dagbesteding		(beschutte) arbeid **			Arbeid/ Vervolgonderwijs	Vervolgonderwijs			

** Afhankelijk van beschikbare plekken in de regio kunnen leerlingen meer of minder doorstromen naar beschut werk. De praktijk leert dat een groot deel van de leerlingen in leerroute 3 (nog) uitstroomt naar arbeidsmatige dagbesteding. In dat geval kan de regel voor het uitstroomperspectief bij leerroute 3 worden aangepast.